

## MUKADDİME

Hazreti Ammiş'in seyri sülûkû manevilerine dair

tercümei halleri

Şeyh Ahmed Ammiş Halvetiyyuş Sabanî hazretleri Bulgaristandaki Tırnova kasabasında doğmuşlar 1223 . Tahsili ibtidaiyi bilikmal Gelenbevi İsmail Efen dinin yetistirdiği efâzilden Filibe'de neşri ulûm eden

Uzun Ali efendinin tilâmizinden bir zattan ve kezâlik Vi- dinli Hoca Mustafa Efendinin tilâmizinden Keleşmançeli Mustafa Efendinin ve sair ashabı kemalin derslerine mûda- vemetle tekmiî nûsha eylediler ve uzun zaman ilk mekteb muallimliğinde kaldılar Esasen fitretlerinde meknûz cer-bei aşkı, lûhî saikası ile bir mürebbiî mânevî arıyorlardı. Urefâî tarikati Bektaşiyeden Servi kasabasında ikamet eden Servi'li Sadık Efendiye müracaat eylediler ise de, "Sizin naşibiniz bizden değil ırkı pâklerdenidir" yerinize gidip ona intizar ediniz" cevabını aldılar ve bir kaç sene hali intizarda kaldılar.

O sıralarda alemül irşad Kuşadalı Esşeyhi Esseyyidi İbrahim Efendinin mensubininden mertebai kemale vâsıl olan bazı zevatı niyabeten birer tarafa gönderdikleri gibi, Kadı zade Omeril Halveti Hazretlerini de Tırnova'ya göndördiler İşte bu meyanda başta Ahmed Ammiş Efendi olduğu halde Tır- nova'da birçok kimseler şeyh müşarünileyhin meclisi pür enver- lerinden sermesti cezebatı hakikat oldular.

1259 senesinde Kuşadalı İbrahim Efendi hacce niyetle İstanbul'dan çıktılar. Badelhaç İstanbul'a avdet etmeyip Şam'da kaldılar. İstanbul'da ve Anadolu'da, Rumeli'nde bulu- nandığıer nâiblerle bilmuhabere emirlerini verirlerdi. 1262 senesinde ikinci defa Şam kafilesi ile Hicaz'a hareket etti- ler. Beraberlerinde birçok zevat bulunduğu gibi İstanbul'dan gelen ve Hamami denilmekle meşhur Bosnevi Mehmed Tevfik Efen- di ve daha birçok efadil de vardı. Medinei münevvereye muva- salat ile huzuru seyyidül kevneynde eşvakı tecelliyatı süp- haniyeye nail oldular. Oradan Mekkei mükerrremeye mütevecci- hen yola çıktılar Yolda Hazreti Piri Azam da Kolera asarı görülerek gittikçe iştihat eylemekle hüccavın ehram goydik- leri Rabuk mevkiine muvasatlarında Şeyh İbrahim Efendi vefat eyledi. Rabuk'da merkadı münevvereleri el'an mevcuttur.

..... Yerine niyabeti Muhammediyede kalbi âlem olmak ü- zere Bosnevi Mehmed Tevfik Efendi Hazretlerini bıraktılar. Kuşadalı Hazretlerinin vefatından sonra diğer hülâ- falar gibi Ömerül Halveti Hazretleri de Tırnova'da irşad ile neşri feyz eylemekte idi 1268 senesinde Şeyh Ahmed Am- miş Efendiye hilâfet vererek irşada mezun kıldılar Bir gece İstanbul'dan Tırnova'ya gelen bir kaç ihvan ile Ahmed Ammiş Efendi sohbet ederlerken Mehmed Tevfik Efendi Hazretlerinin kemalatı kutsiyelerinde dair söz geçmiş ve aynı gecede müşa- rûl ileyh Hazretleri Zuhur ederek Ahmed Ammiş Efendiyi is-

# Sohbetname

Asrımızın son yetistirdiği  
Türk Ricalinden

BUYUK MUTESAVVIF

FATİH TÜRBE DARI

TIRNOVALI

Ahmed Ammiş

EFENDİNİN

SOHBETLERİ

Derleyen :

Emekli Binbaşı

Kâzım Birön

MANASTIRLI

1953  
BİLECİK



Hacı Ahmed Ammîş Efendi hazretleri zamanlarında feleki irfanın şemsi tabanı idiler. Vücudu mukaddesleri kibriti ahmer, ve nuru nazarları insiri hayatkûster idi. Şemsin bu alemlî nâsutte vâcûd bulunan her şey üzerinde birer veçhile tesiri olduğu gibi Hazretin eş'ayı enzârı mübarekeleri de kaffei turuku aliye mensubininden tecelliyatı ilâhiyeye kabiliyeti ezeliyesi olan her talibin kalbine veşî furuzu aşkı hakiki olurdu.

Secde

Tirnova'da bulundukları avanda bir müracaat vuku bulmaksızın eazımı meşayihî nakşibendiyeden Gümüşhaneli eşşeyhu Ahmed Ziyaeddin Efendi hazretleri tarafından bir icazetname verildiği gibi, Tirnova'dan İstanbul'a hicret ile o sırada Rumeli'de müntezir mesleki Melâmiyenin müceddidi Hâce Esseydî Muhammed Nûrî Arabî Hazretleri ile bir hafta kadar isturumca'da yaptıkları mülakat neticesinde teberriken Nûrî Arabî tarafından da bir icazetname verilmiştir. (Tafsilatı Mecdi Tolon, sahife 163-216 eserinde mündemiştir). Bununla beraber Hazreti Türbedarın asıl iltizam ettikleri mesleki alileri Kuşadalı İbrahim Efendi Hazretleri ile varisi ekmelleri Bosnevi Mehmed Tefvik Efendi Hazretlerinin salık oldukları tarikatı aliyei Halvetiyei Şabaniye'dir.

Ahmed Ammîş Efendi Fatih türbedarı olduktan sonra bir gün haremlî alilerine vefatlarından evvel buyurmuşlar ki "Ben artık gidiyorum". Haremlî alileri cevaben, "Bu işler yapmadan nereye gidiyorsun" demişler. Hazreti Türbedar cevaben, "Yerime zorlu birisini bıraktım, O'nu öyle bir seçtim ki işleri hepsini temizler ve düzeltir", buyurmuşlar. Bu zorlu adam kimdir? Bunu Allahdan, ve sözü söyleyen Ahmed Ammîş Efendi ile yerine geçen zatdan başkası bilemez. Ahmed Ammîş Efendinin irtihallerinden sonra bu mesele mensubları ve hürmetkarları arasında çok bahis mevzuu olmuş ise de doğrusunu bilmek ve bulmak mümkün olamamıştır.

Hacı Bayram Veli'den sonra muhibbanı aynı zanda bulunmuşlar emaneti kutbiyenin kime geçtiğine dair reyler teşeddüde uğramıştır.

Hacı Ahmed Ammîş Efendinin tevellüdü 1223, vefatı 1336 Rumi tarihi olduğuna nazaran yüz yaşını mütecaviz olarak yaşadığı tespit kılınmıştır.

Hazreti Türbedarın tercümei hali manevîlerini ihvanından Evranoz zâde Sami Bey yazmıştır ve azizin huzurlarında okuyarak münderacatının doğru olduğunu kabul ve tasdik buyurmuşlardır. Sami Bey 1353 senesi Haziranının 8'inde İstanbul'da vefat eylemiştir.

tanbula davet etmişlerdir. Ahmed Ammîş Efendi bu hadiseyi mürşidi mükerrremleri Ömerihalveti Hazretlerine arz eyemiş ve aldığı emre intizaren İstanbul'a gitmiş ve zamanın vahidi azamî Mehmed Tefvik Efendi Hazretlerine mülâki olarak ve emri celilî rabıtaşarunileyhten telekkun ile Tirnova'ya dönmüşlerdir.

1281 tarihinde Kutbu alem Mehmed Tefvik Efendi Hazretleri alemlî bekaya teşrif buyurmuşlardır. Ahmed Ammîş Efendi İstanbul'a giderek Bosnevi Hazretlerinin İstanbul'da yetiştirdiği birçok efadilî kiram ile görüşerek tekrar Tirnova'ya döndüler. 1294 senesine kadar orada ihtiyari ikamet ettiler. O sene Osmanlı Hükümeti ile Rusya arasında vuku bulan harb dolayısıyla Ahmed Ammîş Efendi ma'aile İstanbul'a hicret ettiler. Bu son gelişlerinde ihvandân ekserisi vefat ederek hayatta kalanlardan Bekir Efendi'yi buldular. İşte bu sararlarda Fatih türbedarı Bekir Efendi Hazretleri de uhdelerinde bulunan türbedarlık cihatını Ahmed Ammîş Efendiye hasri yed ile vefat eylediklerinden Ahmed Ammîş Efendi Hazretlerinin namı ali-leri Fatih türbedarı unvanı ile benam oldu. Bekir Efendinin vefatına dair şu fıkrayı derç ediyorum. Bekir Efendi vefatlarından birkaç gün evvel pek sevdiği Hacı Ahmed Ammîş Efendiye hitaben, "Ben artık gideceğim, benim yerime birinci türbedar ol ve Evkafa git muamelesini yaptır" buyurmuşlar. Ahmed Ammîş Efendi emri celilî mürşide tebelye ile Evkafa gider fakat o gün muamele bitmiyerek akşam olur. Vaziyeti şeyhine anlatır. "Peki yarın muhakkak yaptır" buyurmuş. O gün de gitmiş bununla bereber yine muamele bittim iş, Bekir Efendi ertesi gün, "Git üç saate kadar yaptır gel" demiş. Üç saate kadar bitmedikten mada daha üç saat gibi kalmış ve nihayet Ahmed Ammîş Efendi resmen birinci türbedar olarak türbeye gelmiş odada oturarak Bekir Efendi Hazretlerinin huzuruna varmış. "Ahmed nerede idin, üç saattir seni bekleyordum" diyerek vefatlarının üç saat sonraya bırakılmış olduğunu ihsas etmişlerdir. "Ahmed, ben artık gidiyorum, senin yanında ölürsem belki dayanamazsin bir kaç dakika çık da dışarda söyle bir dolaş gel" demiş. Ahmed Ammîş Efendi de "Peki" diyerek çıkmış, ve Fatih türbesini böyle bir dolaşp geldiği zaman Bekir Efendinin oturduğu yerde ruhunun alemlî balaya pervaz ettiğini anlamış fakat hala oturur vaziyette görmüştür. Ahmed Ammîş Efendi bu fıkrayı anlatırken ağlar ve "O ölmedi ben öldüm, O kaldı" buyururlardı. Ve bu suretle Ondân lemean eden yüksek hakikatın kendisine intikalini ifade buyururlardı.

Üstad Abulaziz Mecdi Efendi mürşidi ekremleri Hacı Ahmed Ammîş Efendiden naklen derlerdi ki Türbedar Bekir Efendi Sarıca kuru ekmek ile geçirmiş fakat kutbiyet ve manevî derecesi itibarile ne dese, ne istese derhal olurmuş. Mesela bir söze ile fakiri zeengin ve yoksulu bayıldermiş. Bu kudret ve bu vaziyet karşısında kendi fakrühali-ni ve maiyet darlığını hatırlayarak, "Ya Rab ben senin üvey kulun oluyum" derlermiş.



Türbedar Ahmed Amiş Efendi hakkındaki mütâassını sormuş o da kısaca, bu kadar uzun ömür sürdüğüne göre mânevi bir memuriyeti olsa gerek, demiştir. Filhakika bu zat yani Ali Kemali Efendi Milli Mücadele zamanında Delibaş'ın Konya'da çıkardığı isyanda (ittihadçidir, eski meb'usdur) denilerek Ali Kemali Efendiyi asiler darben şehid eylemişlerdir (4 Teşrinievvel 1336). Üstad Mecdi Efendi "Konya Mevlana'dan sonra bir tek büyük adam yetiştirmiştir, fakat bunun da kadri kıymetini bilememişlerdir," demiştir.

Tuz iki madenden mürekkebtir. Herbirisi ayrı ayrı alınır. Öldürücü birer zehir oldukları halde ikisinin birden alınması böyle değildir. Bilakis faideyi mucibtir, diyen bir doktora karşı, Hazreti Amiş, "Allahu celle celaluhu" ile Muhammed Salallahu aleyhi ve sellem de öyledir" buyurmuşlardır.

Hazreti Amiş, "Tevacüd, vecd, vücud" der ve sonra elile diline işaret ederek ve parmaklarını diline getirerek, "Hal dili ile buradan ötesi söylenemez ki" demiş. Abdulaziz Merdi Efendi bunu naklederken buyururlardı ki Peygamberlere vahiy, velilere ilham vaki olacağı zaman onlara bir sallama ve titreme arız olur. Bu hadise, Allah denilen o külli kudretin o anda bir nebi veya velide hususi, ve fadli bir mahiyette tecellisinden galebei zuhurundan ileri gelir. Tecelli vaki olmadan titreme ve sallanmaya (tevacüd) denilir ki bu biraz da sun'idir. Tam tecelli haline (V e c d), tecelliden sonraki hale (V u c u d) yani (v a r l ı k) denilir. İşte tarif edilemeyen halde böyledir. Tarif edilemez, demek o hal kendisinde tahakkuk edemeyenlere anlatılamaz, demektir.

Ahmed Amiş Efendinin anlaşılamayan sözlerinden, "Allah olmak kolaydır, fakat Muhammed olmak güçtür" diye buyururlar. Üstad Abdulaziz Mecdi Efendi bu sözü şöyle tefsir ederlerdi.. Allah'da cemal ve celal tecellisleri vardır. Küfrü de imanı da o halkeder. Bununla beraber küfre razı değildir. Muhammediyet mertebesi ise yalnız cemal tecellisidir. Muhammed ancak küfür olmayan şeyleri yapmakla mükelleftir. Bu ise zordur. Bu mevzuda meczubini ilahiden yüksek velâyet mertebesine ayak basmış ve Konya'da mef'un bulmuş olan odayas'lı Şakir Efendi dermiş ki: "Siyaset, velâyetten yüksedir. Bunun manası velâyet Allah'ın cemal tecellisidir olduğu için hep iyi şeyler düşünür, iyi şeyler yapar. Siyaset ise Allah'ın hem cemal hem celal tecellisidir olduğundan bir siyasi Allah'ın zuhur ve taayyün itibarıyla zîr sıfatlarına ne derece yaklaşırsa o kadar muvaffak olur".

Hazreti Ömer, "Vallahi ma yeze Allahu bissultan eksere minma yeze allahu bil kur'an" demiştir. Bunun türkçesi, yemin ederim ki Allah'ın hükümet kuvveti ile men ettiği şeyi Kur'anın ayeti ile men ettiğinden ziyadedir. İşte görüldüğü gibi aynı mevzuada üç mütefekkir ayrı ayrı ifadelerle fakat hepsi aşağı yukarı bir manada olarak söylüyorlar. Binaenaleyh büyük adamların bu türlü sözlerini birden bire başka manaya atfederek inkâr cihetine gitmemek lazımdır. Bu mevzu zamanımızdan da bir

İnvanından Balıkesir'li Abdulaziz Mecdi Tolun'un rivayeti ile, Hazreti Türbedara ilk intisaplarında bina ve emsile okuyup okumadığını sormuş. O da "okudum" demiş. Bunun üzerine buyurmuşlarki "Orada bir nasara var. Bu nassırın da da var, mensurunda da var, yensurunda da var, lemyesurunda da var, lemma yensurunda da var. İşte o bir maddedir ki hepsinde var, hepsi ondan oluyor" Kendisi hoca mesleğinde ve kıyafetinde olduğu için bana böyle hitab etti. Maksadı Allah böyledir, herşeyde vardır, herşey ondandır ve odur, demek idi.

Mecdi Efendi rivaeti ile: Girit'te ikân talebesi ve Meclisi Mep'usanda arkadaşı sonra da Osmanlı Hükümetinde Hariciye Nazırı olan Girit'li Ahmed Nesimi Beyi Ahmed Amiş Efendiye götürmek ister. Bir gün zihni bunun ile meşgul iken Hazreti Türbedarın ziyaretine gider. Hazretin elinde bir miknatıslı demir görmüş, miknatısı çiviye dogbu zatınca miknatısı onu çekmiş ve işte o zaman, "Bakın miknatısı demiri nasıl çekti, ben istersem istediğimi böyle çekerim, siz ötekini berikini götüreceğiz diye neye uğraşırsınız" diye buyurmuş.

Yine bir gün Mecdi Efendiye, "Bu adamları getirip durma, herkes buraya giremez, biz istemeliyiz, Biz isterken de istediklerimizi getirmeye muktediriz" buyurmuşlardır.

Yine Mecdi Efendinin rivayeti ile, Ahmed Amiş Efendinin menzûr mensur bir satır yazısı görülmemiştir. Yanlız ağzından tenvir ve ırşadla bulunmuş. Hacı Bayram Veli'nin tavsiye ettiği şekilde sineler hak etmiş, canlı kitablara yazmışlardır. Hazreti Türbedarın esasen az fakat o nisbette de kısa söz söylediğini kaydediyor.

Yine Mecdi Efendinin rivayetine göre, Ahmed Amiş Efendi tenevvürü ve yüksek hakikatlara erişmeği kast ederek, "Bu iş kitap ile olmaz, fakat kitabsız da olmaz" buyururlarmış.

Yine bir gün Ahmed Amiş Efendi, "tasavvuf kitabı okumayın onlar sizi izlal ederler, yalnız Miyazi Divanı'nı okuyun zira o süluki bitirdikten sonra söylemiş ve yazmışlardır" buyurdular.

Mecdi Efendi rivayeti ile, aslen Sivas'lı olup Konya'da yerleşen ve lise mekteblerinde din bilgileri ve farisi dillerini okutan ve bilahare meb'us olan Ali Kemali Efendi namındaki bir zatı Ahmed Amiş Efendiye götürür. Ali Kemali Efendi elini öpüp diz çökerek karşısında oturduğu zaman Hazret, "Rahmetullahi aleyhi rahmeten vasiaten" deyerek başka bir söz söylememiş. Oradan ikisi birlikte ayrılarak çıkmışlar. Üstad Mecdi Efendi(1)

(1) Balıkesir'li Abdulaziz Mecdi Tolun'un Hayat ve şahsiyeti namındaki matbu eserden iktibasen alınmıştır.



Hazreti Ammiş'in lisanı mübareklerinden sadır olan mütecellî vahid, mecalî müteaddiddir. Ezelde hilkat yoktu, zuhur vardı. Zuhuren kâriyyünden batinen cibriyyünden ol. İnsan surette muhtar, hakikatte meâvurdur. Allah hu latifün bi ibadîhi. Allah kullarında latiftir. Allah kullarına latif (lütfe'dici değil) çünkü bu isneyniyeti icâbedet (ikillî) demektir. Cemi mevcudat Hakkın zuhurudur. Suunatı ilahiye iradei zatiyesidir. Allah haddi zatında e k b e n' dir. Dünyada esin bulamazsan işini bilemezsin, rahat edemezsin. En lezzetli üç şey vardır: Tilavetül Kur'an, muhabbetül ihvan, mülakatül rahman. Bu yolun sermayesi kuru muhabbet'tir. Muhabbetin yaşı da olur mu? Olur ya... Tarikat şeyhlerini görmüyormusun? Kalb safası, beden hafifliği iste. Dağı da, taşı taş gördükçe şeyhe muhtaşsin. Bu böyle olsun. Bu böyle olsun. Dan kurtuluncay- dek şeyhe muhtaşsin. Ben namazdan ziyade hamaz kılana severim.

Hacı Ahmed Ammiş Efendi Hazretlerinin V.ird i- s e t t a r'ın ahar sahifesine yazdıkları ve hattı destleri ile müvevşah kelimatı aliyeyi mürşidaneleri suretin-den iktibasen yazılmıştır: Ehlullah yanında keramatın ecelli ve azamî taat ile telezzuz eylemektir. Halvette ve keşvette ve dahi her nefeste hazır olup Allah'ı zikreylemek keramattandır. Ve dahi varidat olup inşirah hasıl oldukça vekar ve sekinesi ziyade olmak edeb ve haya üzerine olmak keramattandır. Yoksa mücerret hakiki ade zuhur eylemek keramat değildir. Zira tesarruf ehli mahcupdur, ve marifet ehli eşyanın üzerine ise hakikati ile bilmiş ve görmüştür. Mahcup şanında Hak taala buyurmuştur ki "Innehüm lemahcûbune süme innehüm lesalül cehim". Ve marifet ehli şanında buyurur "Hel-yestevillezine fa'emune vellezine laya'lemun ulayike humül müflihun, humül mühtedun, la havfün aleyhim ve lahüm yahzenun, inne ibadi aleyhim sultan, ve alleme ademü esmae külliha" ve nice bunun gibi ayat denmiştir. İmdi tesarrufa mail olanlardan olmayasın. Belki marifete mail olanlardan o zümreden olasın. "La havle an ma'siyetillahi illa biinayetillah vela kuvvete ala taatillah illa bitevfikillah". En ala rızık ras-ki manevidir. Bizi sevenleri sevenler imanlarını kurtarırlar. Bizim lafımız olduğu zaman sıkılıp kaçan-lardan korkarız. Birisi, senin yanında benim aleyhimde bulunursa beni müdafaa etme. Ahmed'in mimi kalkarsa ehad olur, o vakit bir olur. Mim kalkar mı? Kalkar a? O vakit sen kalmazsın. Fakat bunun ile vücudunun kalk-ması lazım gelmez. Vücudun ile beraber sen kalmazsın. O vakit sen de mahfi olanın kim olduğunu bilirsın. Göçmüşe rabita olmaz.

Beyoğlu muftusu olan Receb Arusan Mecdi Efendinin komşusu imiş. Bir gün Fatih türbedarı Ahmed Ammiş Efen-dinin ziyaretine giderler. Hazretin elini öperek Mecdi Efendi Receb Efendiyi Fatih hocalarından diyerek takdim eder. İlk söz olarak Ammiş Efendi, "Allahü ekber de. Mü-feddalun aleyh nedir?" diye Receb Efendiye sorar. Receb Efendi Allah fi haddi zatihi ekberdir, bu ef'alu tef'il

misal istenilirse Atatürk'un ıcratı gösterilir. Atatürk siyasi bir adam idi Onun onbeş senelik siyaset kuvveti ile yapmış olduğunu her hangi bir velinin velâyet kuv-vet ile yapmasına imkân varmıdır? Şüphesiz yoktur. Cün-kü, edebi ve ilahi kanun böyledir. Velâyet kuvveti ile hareket eden bir kimseden din derslerini kaldırmak, mu-kaddes sanılan Arab harflerini terkederek yerine latin esasından başka bir harf kabul etmek, islâm serpuşu sanılan fes ve sarığı bırakarak halka şapka giydirmek beklenebilir mi? Fakat Atatürk böyle yapmakla idareten ve siyaseten faide görmüş ve biran tereddüd etmeksizin bunları yapmıştır.

Yine bir gün bir kadın müracaat ederek her hangi manevi bir arzusunun husulü için Medinei münevvere'ye gönderilip orada Rêvdai Mütahhereye konulmak üzere bir arzuhal yazılmasını Ahmed Ammiş Efendiden rica eder. Hazreti Ammiş iki satırlık bir pusula yazıp eline sıkış-tırır. Kadın iki satırlık bir yazı olduğunu görünce, dileğinin yerine getirelemediğini düşünerek bukadarı makbule geçer mi diye sorar. Ahmed Ammiş Efendi de, "Kadın, ben onu zatından Muhammed'ime yazdım, senin okadarına aklın ermez, haydi git elbette müessir olur" buyururlar.

Bir gün Ahmed Ammiş Efendi yemek yenilmek üzere tam sofraya oturduğu sırada evde ekmeğin olmadığını refi-kası haberi verir. Ekmeğin almak için bakkala gönderilecek o sıralarda evde başka kimse olmadığı için gidip ken-disinin almasını Hazret. refikasına söyler. O da cevaben "Hemen dışarı çıkmak için çarşafı olmadığını, şimdi birinin geleceğini ve ona aldiracağını söylerse de Ahmed Ammiş Efendi beklemek istemeyerek, "Böyle çık al beis yok d der. Ve refikası da başına şöyle bir örtü atarak fakat üstüne bir şey giymeyerek evdeki kayafeti ile gidip bakkaldan ekmeği alır ve gelir. Berayi ziyaret gelen ihva-nından Mecdi Efendiye kitaben, Hazreti Ammiş "Bir defa ağ-zından çıkmış bulundu, söylememeli idim, fakat her halde söylediğim gibi olacak, çarşaf kalkacaktır" buyurmuşlar. Netekim Cumhuriyet devrinde sözünün nasıl ve ne suretle çıkmış olduğunu izaha hacet yoktur.

Bir gün Ahmed Ammiş Efendi yine Mecdi Efendiye, "Mecdi, sakın sırrı faş etme" der. Mecdi Efendi acaba bir şey mi yaptım diye korktum. Benim bu korkumu gider-mek ve bir hakikat bildirmiş olmak için buyurdular ki, "Edemezsin ki, edilemez ki, ruhunu ortaya at, faş et anlat bakalım. Edemezsin, O da öyledir". Bu tenvir ve irşaddan mülhem olarak, Mecdi Efendi derlerdi ki, "Cenabı Hak sırrı vahdetin gizlenmesini ister, ve bu işi mahdut kulları ile idare eder, irşad ve idlal kendisindendir."

Hazreti Ammiş, dünya ahvalinin bozulduğuna dair şikayette bulunan müridlerinden Halil Efendiye, "Halil baksana bana, ben bir çalgıyı bozar tekrar yaparım ve çalarım, senin bu işlere aklın ermez" der. Ve bu zata da huzurlarında ileri geri söz söyletmezlermiş.



Hacı Ahmed Ammiş Efendi mütesavvıflar arasında te-  
sarüfa kâfir v. lilerden biridir. "Ağızdan çıkan sözleri  
zaman ile unutturur, fakat ne söylesem hacisatı âlem öyle  
zuhur eder" buyururlar imiş.

Geçen seneye kadar Diyanet İşleri Reisi buluna-  
rak bilahare vefat eden Şerafeddin Yalıtıkaya, Sami Evra-  
nos Beyin delaleti ile Hazreti Türbedar'ı ziyaret eder.  
Sami Bey Şerafeddin Yalıtıkaya'yı çalışkan, onumaya, yazma  
maya meraklı ve yetiyecek bir ilim aşığı, Bandırma-  
Rüştiyesi muallimi evveli diye Hazret'e takdim eder. Hu-  
zurlarında biraz bulunduktan sonra elini öpüp arkadaşları  
ile birlikte çıkarlar. Ahmed Ammiş Efendi kendisi ile  
görüşenlere, yahut huzurlarınabı suretle getirilenlere  
çok kerre ya maddiyat veyahut maneviyatına dair bazı tep-  
şirlerde bulunmuş. Ve bunları bazen gördüğü kimseye  
vıçahen, bazen de gıyaben söylemiş. Ahmed Ammiş Efendi  
Şerafeddin Yalıtıkaya'ya veçhen böyle bir tepşirde bulun-  
mayınca ertesi günü Sami Evranos yalnızca Hazreti ziya-  
ret ile onun hakkındaki tepşirlerini öğrenmek ister. O  
bulubduğu mesleğin en son mertebesine çıkar müjdesini  
alır ve hadise de hakikaten buyurdıkları gibi çıkar. Bu  
zahmedeselerde ders okutmak, Rüşdiye muallimliğinden  
sonra da bu mesleğin en son mertebesi olan rüşdiyeden  
sonra idadiyeye ve lise hocalığına ve dah sonra da uni-  
versite profesörlüğüne ve Diyanet İşleri Reisliğine de  
geçince Ahmed Ammiş Efendinin uzağı görmekteki kudretine  
atfolunmuş ve hadise hakikaten müşarun ileyhin buyurduk-  
ları gibi otuz sene sonra da olsa yine zuhur etmiştir.  
Yine bu zat Türklerin atası Mustafa Kemal'in son dini  
tazim olan cenaze namazını da ~~Dolapbağçe~~ ~~arabında~~ kıl-  
dırarak şerefine mazhar olmuştur.

Türbedar Ahmed Ammiş Efendi bir gün ABDÜAZİZ  
Mecdi Efendiye Fatih'in sandukasını ve etrafındaki g -  
müş parmaklıkları işaret ederek "Bunlar zâit ve faidesiz  
şeylerdir, satmalıdır, böyle durdurulmamalıdır" demiş-  
tir. Zaman ile sözleri kısmen yerine geldi. Türbeler  
kapatıldı, esya ve tezyinat bütünü faidesiz bir hale  
geldi, ergeç bunlara da bir şekil verilecektir.

Rumeli'nde mesleki Melameti intişar ettiren bu-  
yük müsavvıf Seyyid Muhammed Nur Arabi Hazretleri aâlen  
Arab fakat yirmi yaşından beri Türkiye'ye gelerek yerli  
meyanında yerleşen ve orada İstürümca kasabasında vefat  
eden bu zatı âli kaderin Türbedar Hacı Ammiş Efendi ile  
görüşmeleri şu suretle vaki olmuştur: Seyyid Muhammed  
Nurul Arabi Hazretleri ölümünden altı ay evvel İstanbul'  
a geldiğinde Türbedar Ahmed Ammiş Efendi kendisini onun  
ziyaret edeceğini ummuş, hatta kalben istemiş, fakat  
Nurul Arab ziyaret etmeden gitmiştir. Ahmed Ammiş Efen-  
di bu vak'adan Nurul Arab'ın manevi mertebe itibarıyla  
kendisinden yüksek olduğunu keşfen anlamış ve onun bu-  
lunduğu İstürümca kasabasına gitmek arzusunı izhar etmiş-  
tir. Türbedeki arkadaşına bir hafta on gün kadar ~~hava~~  
tebdiline gideceğini söylemiş, o gün Sirkeci'ye indi-  
ğinde ~~biridlerinden~~ bir zata tesadüf ile ve nereye gide-  
ceğini sorunca, Seler'e gideceğini söylemiş, bunun

de müfeddalun aleyh aranmaz, siz abarmısınız? yani, biz  
hocalar aramayız, siz mütesavvıflar arar mısınız? diye  
o da Türbedar'a sorar. Ammiş Efendi " Ben de bu suale  
böyle cevap vermeni beklerdim" diyerek müftüyü takdir  
eder. Elinde tuttuğu enfiye kutusunu açarak bir tutam  
enfiye verir. O sırada geride ayakda duran Mecdi Efen-  
diye de bir tutam enfiye verir. Çekmekte iken farta  
muhabbetinden Mecdi Efendi birden bire cezbelenir, Tür-  
bedarın üzerine atılır ve kucaklar. Receb Arusan hayrete  
varır. Mecdi Efendinin cezbe haline uğrayarak kendinden  
geçmesinden Türbedar Hacı Ammiş Efendi ile aralarında  
şöyle bir muhavere cereyan der: "Hangi tarikatten siziz?  
Ammiş Efendi cebaben, "Halveti tarikindenim, seyri sü-  
luk Ömeril Halveti'den gördüm. Daha ilerisini sorar isen  
Şabani tarikine ve Şabani Veli'ye müntesibim. Sizin için  
Arab hoca ile görüşmüştür ve Melami'dir diyorlar. Melamet  
adında bir tarikat yoktur. Bununla beraber umumiyet ile  
tarikatte Melamet büyük bir makamdır. Tarikatı seyyide  
bak. Arab Hoca dediğiniz Seyyid Muhammed Nurul Arab ise  
çok büyük bir zat idi ben onun ile gördüm. O benim soh-  
bet şeyhimdir" diye buyururlar. Söz buraya gelince, Ab-  
duaziz Mecdi Efendi de kendine gelerek birlikte çıkıp  
giderler. Meğer Mecdi Efendinin bir sayha koparak Ahmed  
Ammiş Efendinin üzerine atılmasının ve onu kucaklamasının  
sebebi osırada Ahmed Ammiş Efendinin "enfiye öyle çekil-  
mez böyle çekilir" demesinin verdiği zevkten ileri gelmiş  
bu davet dili ile değil gönül ile olmuş olacak ki Receb  
Arusan isitmemiş, fakat Mecdi Efendi böyle olduğunu söy-  
lerlerdi. Abdülaziz Mecdi ile Receb Arusan ne zaman bir  
arada bulunsalar bu hadiseyi tekrar ederler, tazelerler  
idi. Bu sırada Mecdi Efendi bir enfiye çeker ve "enfiye  
sebebi saadetimdir derlerdi. Yine kendileri de ara sıra  
bu hadiseyi başkalarına naklederler ve meczub olmak is-  
temem, cazib olmak isterim", derlerdi ve böyle demek ile  
Türbedar'daki başkasını cezb edebilmek kuvvet ve kudretini  
haiz olmayı arzu ederim, demek isterlerdi. Mecdi Efendi  
bu cezb hadisesini şu cümleler ile izah ederlerdi :  
"Bazen mürşid bütün kuvvet ve kudretini bir an için mü-  
ridine verir, mürşid o kuvvet ile öyle bir aşka düşer ki  
kendisini hemen mürşidinin üzerine atar, onu öper, ısırır  
ve kemiklerini karacak derecede sıkır. İşte cezb budur".  
ve bunu mürşid yapar, yani kuvvet ve keramet mürşide  
değil mürşidedir. Ahmed Ammiş Efendide de bu hal üç defa  
vaki olmuştur. Biri Balıkesir'li Halil Efendi, Ammiş  
Efendiye okadar sıkılmış ve ısırılmış ki bazı dişleri dökül-  
müştür. Bir defasında Nevres Bey sarmış ve sekmıştır.  
O derecede ki Ammiş Efendinin üzerinde bulunan bir madeni  
kalem kırılmış ve pantolon askısının demiri kemiklerine  
batarak zedelemiştir. Üçüncüsü de Mecdi Efendi ile vaki  
olmuştur. Abdülaziz Mecdi Efendi de iki zatı böylece cezb  
ettiği, hatta Rüşti adında birisinin sıkışından sırtında-  
ki kemiklerin hayli zedelendiği ve irtihallerinden dört  
beş ay önce san'atkar bir genç muallimin birdenbire Mecdi  
Efendinin üzerine atılarak dişlerini kanattığı görülmüş-  
tür. Şu halde Mecdi Efendi de cazib olmak hususundaki  
arzularına nail olmuşlardır demek olur.



Binaenaleyh sağ iken Melâmi namını yasak ettiğini söylediği bir meslek mensubları arasında kendisinin bulunmasını istemeyen Hazreti Ammiş'e Melâmi namı verilmesi aklı doğru değildir. Hazreti Türbedar'ın muarızları bu tabiri aleyhinde bir nevi silâh olarak kullanmışlar ve şanı celiline layık olmayan bir takım dedikodular yapmışlardır.

İhavanından Hasan Nevres Bey (1) rivayeti ile, B i s m i l l a h 'ın manası : Allah'ın bendeki taayünü ile, "Bu fiil zatullah, sıfatullah ve hâkullah ile zuhura geldi" söylemektir. Ve mücid olduğunu beyan etmektedir".

Ekil ve şürp ve gayri fiil ibtidasında B e s m e l e zikrolunur, amma mekruh ve haram üzerine besmele menhidir. Zira nefis haramı ve mekrehu davet eder(2).

Hazreti Ammiş "K e l â m i N e f s i hakkında her lisandan sadır olur fakat lisani Arab'a bürünmüştür" diye buyurmuştur.

Nevres Bey Rüşdü Bey ile beraber bir gün Huzuru-saadetlerine gittik. Hazret, " Ulan bana boza getirdin mi? " buyurdular. Ben de "Getireyim efendim" dedim. " Boza der demez aklanız bozacı dükkânına gitmesin, müşid ne demek istiyor, onu anla, sözünü anla, onlar boş söylemezler". Ben de " Evet efendim, ve mayentiku anıl hava " dedim. Mubarek şahadet parmaklarını ağızlarına götürerek işaret ile, " sus" buyurdular, "O yalnız Hazreti Muhammed'e mahsustur, müşidler hakkında da öyledir, biz ihvanımızdan böyle söz sudurunu severiz, lâkin herkesin yanında söylenmez" hatıratı red ile uğraşma. Hatırat ilham, vahiy hepsi birdir".

"Şeyhim bana dedi ki, " Allah'dan korkarmısın?" "Hayır dedim, Benden korkar mısın? Senden korkarım dedim. Nevres Bey, "Ben de efendim, ne senden korkarım, ne de Allah'dan korkarım, çünkü sizden bana zarar gelmez ki.. Hazreti Ammiş: " Benim yanına gelip boş dakika oturan imanını kurtarmadan gitmez.". Yine Nevres Beyin rivayeti ile, Yetmiş bin kelime-i tevhid, imansız gitmiş adamın imanını kurtarır.

Hazreti Ammiş, "Müşidin vazifesi müridini küfür ve iman ve havf ve rica kaydından kurtarmaktır. Müşide mülâki olmayanlar şeriatın tarifi veçhile kızgın saçta kırlarlar, müşide mülâki olanlar rahat kırlarlar. Müşid buna sigara iç der, o bırakmaz, berikine içme der, o da içemez" buyurdular. Huzurda bulunan Dikici Tahir Efendi "Evet efendim, takdiri Hüdadır, bozulamaz" dedi.P

(2) Şerhi B e s m e l e Eşşehü Muhammed Nurül Arabî minşerhi salavatı Ahmed bin İdris nam eserden.

(1) Emekli binbaşî Hasan Nevres Bey mukaddemâ Harbiye Mektebi Fransızca muallim muayini ve sonradan, emekliye çıkarıldıktan sonra Bursa Askeri ve sivil Liselerine Fransızca muallimi olup mumaileyh tarafından toplanan hatıratından alınmıştır.

Üzerine Heman bir bilet alarak kendisine takdim etmiş Türbedar' da vapura binmiştir. Rivayete göre daha vapurda bulunurken Nurül Arab keşfen Türbedar'ın geleceğini bildiğinden her zaman bindiği hayvanını müridlerinden birisi ile Selanik'e göndermiş ve "falan gün falan saatte şu şekilde şu şemilde vapurdan bir adam çıkacak onu al, bu hayvana bindir, sen de rikâbında olduğun halde buraya getir" diye emreylemiştir. Bu suretle Türbedar 1304 Rumi senesinde İstürumca kasabasına gidip Seyyid Muhammed Nurül Arab'a mülâki ve bir hafta kadar misafir olmuştur. Aralarında samimi muhabbetler, ve konuşmalar olmuş ve bu arada Nurül Arab altı ay sonra "Ben de sana misafir geleceğim" buyurmuştur. Bu sözün manasını yanındakiler anlayamamış, fakat Türbedar derhal anlamış ve memnunen dönmüştür. Seyyid Muhammed Nurül Arab'ın bu sözden kaddettiği mana, altı ay sonra ve-fatlarını ihbar ve ondan sonra da bu muazzam sırrı ruhinin idraki mealide Kutbiyetin kendisine intikal edeceğini tepşirden ibarettir.

Melâmilerin ekseriyeti Seyyid Muhammed Nurül Arab dan sonra veraseti Muhammediyenin Hacı Ahmed Efendiye intikal ettiğine kail iken gulati Melâmiyenin halâtından mütezziz olan Türbedar Ammiş Efendi Melameti ishar etmezlerdi. Hatta def'at ile müridanına " Biz o adî Melâmiligi yasak ettik, bir daha söylemeyin" demiştir. Hazreti Türbedar Melâmi hürefası içinde müstesna olarak saliklerini yalnız sohbet ve nazar ile teslik eder ve meratib telkin etmezdi.

Abdülaziz Mecdi Efendi "Melâmilik adında bir tarikat yoktur, bu Seyyid Muhammed Nurül Arab'ın mahlâsından kalmadır, benim mahlâsım nasıl Mecdi ise onun mahlâsı da Melâmi'dir" derlerdi. "Ahmed Ammiş Efendi büyük bir adamdır, ihtiyarlığından dolayı camiye gidip cemaat ile namaz kılamadığı için kendisine fena gözle bakmışlardır, kendileri tesarrufat itibarıyla K a d r i l i k 'den nasibedar, fakat, seyrisüluk cihetinden H a l v e t i l i k 'den fezdardır. Ahmed Ammiş Efendi Seyyid Muhammed Nurül Arab ile görüşüp İstanbul'a döndükten sonra aleyhinde atıp tutmalar okadar çoğalır ki talebesi olmak ile beraber tarikat itibarıyla o zamanda henüz kendisine intisabı olmayan İsmail Fenni Bey bile hocası hakkında söylenen sözlere tahammül edemiyerek buna bir nihayet vefdirmek masadı ile kendisine müracaat eder. Ağızlarda dolaşan dedi koduları anlatır ve bunun sebep ve mahiyetini öğrenmek ister. Ahmed Ammiş Efendi cevap olarak? "Manevi davet üzerine gidip Seyyid Muhammed Nurül Arab'a mülâki olduğunu ve onun verdiği icazetnameyi teberrüken ve bir hediyedir diye almış bulunduğunu, netekim kendisi Tırnova'da iken görmemiş ve görüşmemiş hatta istememiş olduğu halde, daha önce Gümüşhane'li Şeyh Ahmed Ziyaeddin Efendi tarafından da İstanbul'dan kendisine bir icazetname göndermiş olduğunu ve hediyeinin ise ne şekilde ve ne maksatla olursa olsun reddi muvafık olamayacağını söylemiş ve Nurül Arab'ın kendisine İstanbul'da bana nisbet iddia edenler ve ileri geri söz söyleyenler var, sen onları islah et" diye buyurduğunu talebesine bildirmiştir.



"İskürullahı inde kullu hacerin ve şecerin"  
Zaman, mekân, ihvan.

Nevres Beyin rivayeti ile: "Ben bütün bensiz Allah derim. Fatih İstanbul'un Medine'sidir. Nezafeti şer'iyenin haricindeki nezafetten Allah'a sığınırım. Her alınan kitabın üç defa okunmak hakkı vardır. Bu ne için böyle oldu, bu böyle olmaı idi gibi sözler caiz değildir. Çünkü, bundan Allah'a akıl öğretmek çıkar. Hazreti Ali buyurdular ki, 'Dünyada iki şeyden korkmak. Biri Allah'ın takdir ettiği, diğeri de etmediği şeyden.' Nevres Bey, "Bunu bir yerde okudum, Efendi Hazretlerine arzettim, buyurdular ki: 'Allah'ın takdir etmediği vukua gelmez, takdir ettiğinden korkmak da küfürdür'."

Yine Hasan Nevres Beye, "Hasan, eğer şeriatınız müsaade edeydi sana kendimi şu havlunun üzerinde gösterirdim." Kâdırım olmuş, yere batmış, ona çignersin, lâkin ayağın ile itmek olmaz." "İradei teklifiye, iradei-Tekviniyenin zuhuru içindir. İradei teklifiye, iradei tekviniyenin aynı ise o adam saittir, değilse şakidir."

İyya ke'na'buddü ve iyyakenestain : "İradei cüz' iyyeyi silmiş süpür müştür."

Hareketi arz geçtikten sonra kendimi şu ayeti okur buldum : "Rabbena ma halakte haza batiren suphanaka fekinazabennar"

Hazreti Ammiş, "Asa entekrehu şey'en fehüve şerrin leküm. Ve asa entekrehu şey'en fehüve şerrün lekümde" vaki olur buyurdular. Hem haz etmezsin hemde hakkında şerdir.

Hazreti Ammiş, "Revdai mutahhereyi ziyaret ile namaz kıldım, dua dediyordum, Hazreti Resul Efendimiz Sağ tarafımdan zuhur ile şu ayeti kerimeyi okuduklarını işittim: Vela tûs ebna ma leyse lekebihi ilmun"

Bir gün aşkıptan Hazreti Rebîa Fahrî Alem Efendimize, 5Ya Resul Allah, Rebîa bendeniz rica ederki, fakirhaneyi teşrifle cemaat ile namaz kılarsınız". Hazreti Peygamber Efendimiz, S.A.V., "Peki ya Rebîa, geliriz" buyururlar. Birgün mescitte edai selâttan sonra, "Ya Rebîa sana geleceğiz" buyururlar ve haneî Rebîa'ya teşrif buyururlar. Aşhabı kiram da gelirler. Hazreti Peygamber Efendimiz, S.A.V., Rebîa'nın gösterdiği odada cemaat ile namaz kılarlar. Salâtdan sonra duyan aşhab da gelirler. Hazreti Rebîa taam hazırlar. Hazreti Resul Allah Efendimiz sohbet buyururlar iken, aşhabdan bir zat : "Keşki falan da bulunsa idi" der. Orada bulunan aşhabdan diğeri biri: "La hâzel münafık" der. Resul Allah Efendimiz "La tekul" buyururlar. Ve sohbe devam ederler. Birinci zat yine, "Keşki filan da bulunsa idi". Bir diğeri zat da "La hâzel münafık" der. Onun "Keşki" Rebîa Fahrî Alem Efendimiz, "La tekul men kale lillâhi lillâhi, edbelel cennete" buyururlar. Üçüncü defa yine aynı surette tekrarl eden muhavere eden, Cenabı Risâlet, "Men kale lâ ilâhe illâllâh bâzım allahunnar ala cesedihî" buyururlar.

Pek hoş zuhur etmiş, teemmül olunmalıdır".

Meratibi haayvaniyeden insana en yakın olan beygirdir. Mahdumu âlileri Ali Beye hitaben, "Ali, bu benim babamdır, bu benim hocamdır, bu benim şeyhimdir, diye hizmet edecek isen hizmet etme" buyurdular.

Nevres Bey rivayeti ile: Rüyada öldüm, akşam ile yatsı arası bir bahçenin arasından gidiyorum, yolda bir hocaya rast geldim, bana ne var diye sordu, ben de, "Bilmem, ben evden çıktım. arkamdan ağlaşıyorlardı" dedim. Ayıldık, ben kendi kendime, "Bu ne anlayacak, ben âlemi letafette bu âlemi kesafette dedim ve kabra girdim, örtüldüm, mankir, nekir gelmedi, rüyamı efendi hazretlerine arzettim, "Ulan, kim kime ne soracak" buyurdular. Bizi sevenleri sevenler, imanını kurtarmadan ahrete gitmezler. Hazreti Ammiş, "Muhammed Sallallahu Sellem'in görüldüğü rüyanın sahibi Muhammed Sallallahu aleyhi ve sellem'dir. Onu kimse tefsir edemez. Bir zalimin karşısına çıktığınız zaman, euzu bike minke, üç defa deyiniz" buyurdular. Kimseye nereden geliyorsun, nereye gidiyorsun, diye sormak caiz değildir. Eğer sana birisi sorar ise, şuradan geliyorum, buraya gidiyorum dersin. İyi bir iş yaparsan vücud giyer, o senin hâdimin olur. O melâikedir, fena iş yaparsan, o vücud giyer senin zebanindir.

Bursa'lı Necib Beyin rivayeti ile: Birgün Huzuru saadetlerine girdim, kalabalık idi. Ellerini öpüp ihvanı araladım, oturdum. Vakti saadetde bir gün ihvanın birisi gelip Huzuru saadetde oturan aşhabı aralayıp oturdu. Bu gün de aynıdır. Biz biran zikirten hali değiliz. Bir sayha ile Allah dediler, bu da vele zikrillullahül ekber" buyurdular. Bir gün Kur'an okuyorlardı. Ben âlimim, siz de Kur'an okursunuz, amma benim gibi değil, ben okurum mefhumu gözümün önünden geçer" buyurdular.

Nevres Bey rivayeti ile: Herşeyin ismi âlisini bil, babanın verdiği isim ile çağır. "Minel abat, ilal âzal ila malâ yetenahi, ehmüstecmiü licemiyyissifat Allah" diyerek lafzai celali zikir ederlerdi. Eleri ile göğüslerine vurarak, "Bu ismi zikretsünler de aleyhimde bulunsunlar" buyurdular. Bigün sinni âlilerini soran bir zata, şeyhim bana derdi ki, "Ahmed senin tarihî meçhuldür".

Ebu talib Radyallahü anhu der: "Ben namaz kılmasını sevmem, ben de namaz kılana severim."

"La tükaddimu beyne yedallahu veresul" ayeti celili, Allah ile Muhalled'i tefrik etmeyi manasınadır.

Nazif Efendi Efendi rivayeti ile: Cenabı Hak şerri cüz'iyi kullanır ki altından hayri külli zuhureden. Zânabı Hak, hayri cüz'iyi kullanmaz ki altından şerri külli zuhur ede.

Gör geç, belle geç, durma geç.



Kuşada'lı İbrahim Efendimiz hak ulûhiyeti hiç kimseye vermez. Fakat bazen bazen fakirden tecelli eder, buyurmuş.

Nakıs iken ırşada kıyam edenlerin metnilerle haşrından korkulur. (Metni, benlik tasliyanlar ile birlikte haşır olunur).

Altın sırrı velâyet, gümüş sırrı nübüvete işarettir. Mürşidin el ayası da sırrı zattır.

Şeriatı tut, hakikatı yut, selâmet ondadır. Mürşid salikin teşerruunu muhafaza içindir, buyurmuş.

Kâmillerin badel irtihal de salıklarına feyzi devam eder. Sülûkde vefat edenlerin terekkiyatı devam ettiği gibi. Hep kullar Allah'dan o da ulama kullarından haşiyet eder. Yer, taban, gök tavan, içindeki kaffei mahlukat ihvan olmadıkça tevhid kokusu duyulmaz.

Şeyhin dedi ki "Ahmed, ayı ol ayı". Ürktüm ve sonra döndü: "Ayının otuz iki türküsü varmış. Hepsini ahlât üzerine imiş. Talib de böyle olmalı".

Girdiğin kapıyı, geldiğin yolu sakın unutma ha, buyurmuş. Yani mürşid ile şeriatı Ahmedî.

Kıyamet yaklaştıkça cümle embiya varisleri bulunan evliya gittikçe bunlar makamları münhal kalır. Git gid e yalnız varisi Muhammedi kalınca ve ona da biat eden bulunmadıkça alâmeti kübrayı kıyamet birer birer başlar, buyurmuş.

Sıfahi ilâhtan değil onda muteceilli olan hakdan beklemeli.

Kuk kul olmayınca, Adem Adem olmaz imiş.

Rabıta rabıta derler, hakdan gafil olmamak demektir.

Şeyhin mertebesi hak, Resul Efendimizin hay, Allah'ın mertebesi H u'dur buyurmuş.

Salık ne sofı, ne sefi, ikisi ortası olmak gerek.

Ülül emirler için, onlar Hak'ın azametinde mazhar olmak ile karşı durmak olmaz.

Bir defa Kendisine intisab etmek isteyen diğer bir hocaya da kendi seyri sülûkünü şu tarzda anlatmıştır: "Şeyhim evvela nasara yensuru'yu verdi. Üç ay bunu sökmeye çalıştım. Sonra celese yeclüsü'yu verdi, bir okadar da onlara devam ettim. Sonra Fetaha yeftihü'yu verdi, onları da söktüm. Maksut bir kitab adı, içindeki mu'telat babı beni çok yordu. Gale'nin aslı k a d e l e imiş. Bu kıylı kalleri bu türlü şeyleri pek de anlayamadım. İzhari müzaheret ile geçtim. Fakat avamili hala bu gün bile anlayamadım. Ne için bazı kelimelerin sonu mazmun, bazıların ki meftuhdur. İşte bunu bir türlü anlayamadım. Bunu zahirine değil, seyri sülûkdeki merhalelere işaret ile Nasara yensuru vecelse yeclüsü, hele feteha

Hazreti Ammiş eski peygamberler zamanında ümmetleri kendilerini unuttuğu için resimleri yapıldı. Fakat Muhammed, S.A.V., bunu men etti. Çünkü, ümmeti Muhammed'den bir adam eğer çalışırsa her istediği peygamber kendisine temessül eder, gözükur, ve peygamberin kendisi ile görüşür. O halde resme hacet kalmaz, siz çalışırsanız ben size gelirim, çalışmazsanız yorulur bana gelirsiniz.

Kadınlar ilâç sağlık vermek üzere tarafı Risalet-den memurlardır.

Sekâratı mevte düşenlerin yanında dilindeki kuvvete göre ya lâ ilâhe illallah veya Allah değiliz. Bir defa lâ ilâhe illallah veya Allah derse lafı kesin. Şayet bu adam bundan sonra dünya kelamı ederse yine tekrar, Allah Allah değiliz. Bir defa yine Allah deyince yine sesinizi kesin.

Güneş yevmi kıyamette cehenneme gidecek, çünkü güneşe taparlar Allahsız kalmasın buyurdular.

Gıyaben biat vermek adetimiz değildir. Yüz kerre istifar, yüz kerre salâtü selâm okusun. Bir de isruş-şey zalikeşşey. Murun nuruşşey, zalikeşşey olduğunu bilsin, buyurdular.

Arifler için iradei cüz'iyeyi tasdik küfürdür. Mahcuplar için iradei cüz'iyeyi ademi tasdik küfürdür.

Kâfir yoktur, senin kâfir dediğin için kâfirdir.

Ahmed Tahir Efendi rivayeti ile: sözün gelini nikâh edebildiğidir.

Bizim fabrikaya düşen paslı demir bile olsa 24 ayar altın ederiz. Bazen bakırın üstüne bir altın cila verir, altın ayarında kullanırız. Gelen domuz ise tuzlamız vardır. Oraya atar mururu eyyam ile tuz olup her yemeğe çöşnisini verir.

Biz bir binayı tamir ederken keremitlerini bile sallamayız.

Biz, nübüvvetin, velâyetin, sırrının neş'esine memuruz. Şimdi bu neş'e yalnız halvetilerde bir parça da kadrilerde kaldı, buyurmuş.

Resullul Allah S.A.V. Efendimizi rüyada gören münkir ise müslim, fasık ise salih, salih ise evliyaya terakki eder, mülhak olur.

Hernezaman elimi duaya kaldırırsam bir de bakarım ki bütün mükevvenat dileklerini fakire arz ederler.

Onların kabirleri teslimi ruh ettikleri mahaldir.



Aziz sultanımız türbede nöbetçi iken bir zat gelir, Efendimize müteveccihen namaza dururlar. Orada bulunan bir ihvana; "Buzat işi doğru yaptı, amma git kibleyi düzelt" buyururlar.

Benim şeyhim Bekir Efendi İstanbul ile Manisa'ya hükmederlerdi. Ben her yere hükmederim, buyururlar.

Mehmed Efendi: Kendin ile konuşuncaya kadar şeyhe muhtaçsın.

Nevres Bey: Tabiatında sekir vermek istidadı olan bir şeyi içmekten içmemeyi tercih ederim.

Gam gam üstüne gam, gam üstüne gam verir. Gelene sevinmeyince gidene de yerinmeyeceye kadar.

Mehmed Efendi: İş kendi haline bırak. Allah en iyisini yapar.

Kuşadalı Efendimizin müridanından birisi, Adalar-dan birine kaymakam tayin edilir. Oradan: "Efendim, bu-ranın ahalisi gâvur, hayvanları domuz" diye yazar. Ben de beni onlarda görstün diye gönderdim" buyururlar.

Şemseddin Paşa Bükreş'de iken, "Efendim, iki kar-puz bir koltuğa sığmıyor" diye ~~Sultân~~ Aziz'e sultana mü-racaat ederler. Azizimiz de: "İki karpuzu bir etsin" buyururlar.

Makbule Hanım: "Kendi işini kendin gör.

Hazreti Azizimiz, "Bütün hocalarımın elif okudum, Nurul Arab'dan B ü t ü n okudum" buyururlar.

Hazreti Ammiş: "Bir yere giderken Resul Efendimiz Mekke'den Medine'ye hicret buyurdıkları gibi ben de hic-ret ediyorum"deyiniz.

Bir hayvanı keserken bıçağı elinize aldığınız zaman, "Dur hayvan, şimdi seni M a k a m ı i n s a n'a getireceğim" deyiniz. Bıçağı vurunuz.

Bir yemeği ağzınıza koyarken, "Sabret, seni m a - k a m ı i n s a n'a getireceğim" deyiniz. Lokmayı ağzı-nıza koyunuz. Her ne yerseniz, "S a d a k a" deyiniz ve yeyiniz. Asıl hediye bizlere verilir. Birine bir şey ve-rirken ~~m a~~ " h e d i y e veya s a d a k a " deyiniz.

Kubbe gibi olmalı, kimildatan olursa kimildamalı.

Ashabi Resul'un sairleri Halife-i Hakdır. Hazreti Ali Halife-i Resul'dür. Hazreti Resul Efendimiz tarafın-dan Hazreti Fatime'ye "Allah mükevvenata nazar eyledi, iki kimseyi kendisine intihab etti, onun birisi senin baban, birisi de senin zevcindir.

Yeftehu, fâtihat olduğuna avamili anlayamadığına da alem-deki hadiselerin ne için türlü türlü olduğunu kavrayama-dığına işaretidir.

Huça, bende hata olmaz, bir hatam varsa o da Hacı Ahmed dediğimdir, buyurmuş.

Nevres Bey, bir gün huzuru saadetlerinde yalnız idim. Efendim, ahirette böyle birleşip konuşacak mıyız? dedim. "Ulan, Allah Allah bir de birleşmek olur mu?" bu-yurdular.

Yine bir gün, huzuru saadetlerinde iken Kademi sa-adetlerini tutarak Kur'andaki "Ve k tefetüssaku bissaki" yi bilirmisin? O burasıdır, diye topuklarını gösterdiler. Ben de hemen tutup öptüm. Hafifçe bir tokat lütfettiler.

Açlıktan ölmek tehlikesi olursa, köpek etini yeyip kurtulmak varsa, köpek etini yeyecek, yemez olursa mes'uldür, domuz eti olursa yemez olursa mes'ul değildir. Yer kurtulursa yine mes'ul değildir. Çünkü nassı katı vardır.

Allah kün dedi, bir şeye ol demesi ile mürad etti-gi anda olur.

El ile men et, dil ile men et, kalb ile men et, el ile men zabitanın, dil ile ülemanın, kalb ile evliya-ullahın vazifesidir. Es'afı iman yani en kuvvetlisi bu-dur.

Naim Bey rivayeti ile: Hatime fatihanın aynıdır. saadeteyn arasındaki şekavete ve şekaveteyn arasındaki saadete itibar yoktur.

Mehmed Efendi rivayeti le: Marifet Hakdan razı olmaktır.

Hasan Nevres Bey rivayeti ile: Bir gün Efendi Haz-retleri önde, bizde bir iki ihvan ile arkadaş yürüyorduk. İçimden, bana bir kudret, ihsan et de Abdülhamid'in tacı tahtını yakayım dedim. Efendi Hazretleri dönerek: "Hasan, sen zulüm neye derler bilir misin?" buyurdular ve ilâve-ten zalim bir padişaha karşı silâha sarılmak da zulumdür, buyurdular.

Makbule Hanım rivayeti ile: Huzuru saadette iken yine huzurda bulunan Süreyya Bey: "Efendim, ben yağan ka-ra dır diyorum duruyor, şöyle ediyorum, böyle yapıyorum" diye söyler, Makbule Hanıma gitmeleri için Efendi Hazret-leri müsaade buyururlar. Hanım Huzurdan ayrılmamak ve do-yamadığı sohbeti mubarekede devam edebilmek üzere gec-i-kirken Süreyya Bey: "Efendim, benim saçmalarımı dinlemek istiyor" der. Efendimiz de: "Onun senin saçmalarını din-lemeye ihtiyacı yok" buyururlar.



İltifattan sonra "İnnema yahşallahe min ibadihil ülema" ayetini okuyup, "Ben kiraet de bilirim, İnnema yahşallahu min ibadihil ülema, kiraeti de vardır. Allah alim kullarından hasiyet eder. Hasiyet eder de titrer mi?, yok padişahın vezirini sayması gibi sayar "buyurdular."

Benden sonra benim gibisini bulamazsınız. Nefesimi içeriye alacağım dışarı vermiyeceğim.

Biz bir evi temelinden tepesine kadar değiştirir keremiti bile kimildamaz.

Vergim Ali Paşa vergisi değildir.

Bir gün Mehmed Efendiye şu şeyi sana vereyim mi? buyururlar. Ver Efendim, verdim be bana kim karışır, Ulan

Mehmed Efendi Rivayeti ile: Bir gün Efendim, benim Allahü Ekber'e kanaatım yok, derler. Böyle ise haşsız, hududsuz, kenarsız, çembersiz Allah de" buyururlar.

Beni senin elinden yine sen kurtarırsın.

Yine Mehmed Efendi, kalben keşfinin açılmasını istemişler. O zaman Hazret "Keşif meşif ne olacak, sen bana bak ben sana bakayım" buyururlar.

Mehmed Efendiye, "Allah ile iç, Allah ile otur, Allah ile gez" buyururlar.

Naim Bey, Kuşadalı Efendimiz beyan buyurmuşlar, Ahirete intikal etmiş mürşide rabıta olmaz, eğer olsa idi Resulu Allah Efendimizden başkasına olmaz idi.

Naim Bey : Huzurda teveccüh olmaz.

Halil Bey, "Ulan karışma, ben bu sazi bozuk çüzen de çalarım.

Mehmed Efendi, " O, bu hep O derler. O, bu hep O imiş. Bunu anlayınca üç sene gök yüzüne bakamadım.

Bir gün huzura giren birisi Azizimiz Efendimize bir takım tefevvuhatı na layıkada bulundur. Hazret, "Oğlum beni sana yanlış anlatmışlar" diye buyururlar.

Kuşadalı merhumun huzuruna da böylece birisi gelecek tefevvuhatda bulunmuşlar. Hazret hiç itiraz etmeyip ellerini göğüslerine koyarak "Eyvah eyvah" diye söylemişler.

Sam, Bağdad, Mısır, biri sudan biri saikadan biri de hareketi arzdan harab olacaktır" buyurmuşlar.

Mahdumu alileri Ali Beyin vefatı üzerine kabirlerinin mahallerini tayin zımında ihvan arasında münakaşa olurken huzura giren Nevres Bey, daha kapıyı açar açmaz, "Onların kabri teslimi ruh et kleri mahaldir" buyururlar.

Hanım Efendi rivayeti ile: "Allah'ın öyle nedimleri vardır ki Hazreti Muhammed S.A.V. den dahi gizlidir. Y

Yediğiniz yemek Allahı zikir etsin, ben de telezzüz ederek şükredeyim.

Evden çıktığınız zaman hicrete niyet ediniz.

Naim Bey (1) rivayeti ile: Ömerül Halveti Hazretleri Aziz Sultan Efendimize buyurmuşlar ki, "Ahmed, Ahmed rububiyetin ubudiyetine, ubudiyetin rububiyetine mani olmasın."

Mehmed Efendi (?) rivayeti ile: Bosnevi Hacı Mehmed Efendimiz Hazretlerine pirdaşlarından birisi dil uzatırlarmış. Müşarünileyh bir gün, "Aziz'immin ihsan buyurduğu geri alınmaz. Yalnız söylemesin" buyururlar. O anda o zatın dili tutulur.

Allah Hazreti Adem'e hitab etmiş : "Ya Adem sen beni eskisi gibi göremezsin, görmek istediğin zaman fer'in olan Havva'ya bak. Havva'ya hitab etmiş : Ya Havva sen beni eskisi gibi göremezsin, görmek istediğin zaman aslın olan Adem'e bak".

İhvanın tekmili meratib etmeden ahirete gitmesin. Süflilere uğramasın, son derece müzaikaya düşmesin.

Bursa'ya teşriflerinde tekmil ervahi evliya kendilerini ziyarete gelmiş en son Ruhulbeyan sahibi İsmail Hakkı Hazret leri gelmişler.

Şemsi Paşa (3), Türbedar Mehmed Efendi Hazretlerini görerek: "Efendim, Türbede bir zat var kimdir?" diye sormuşlar. Hazret : "O benim vekilimdir, bedelimdir, bedel mübeddelü minhün aynıdır" buyurmuşlar.

Nevres Beye, "Sen imam ol Şemseddin de sana cemaat olsun, yabancın değil ya".

Naim Bey rüyalarında Hazreti Aziz'i görmüşler, Nevres benim kutbumdur buyurmuşlar.

Mehmed Efendi rivayeti ile : "Şükruñ nimete ruiyetül mün'im" buyurmuşlar.

Remzi Efendi, birgün Hazret'in huzuruna girdik.

(1) Naim Bey Hazreti Ammiş'in damadının damadıdır.

(2) Mehmed Efendi Hazreti Türbedar'dan sonra Fatih Türbedarı olan zattır.

(3) Şemsi Paşa ihvanından kıymetli bir zattır.



bizim Bakkalın evini buldum ve borcumu verdim. Bakkal, "Aman Efendim, ne için yoruldunuz, ne için acele ettiniz, ben de bu parayı sana ödeyemem, bana haramdır" dedim. Bakkal, kilisede vaiz eden papaza "Seninkiler lafta kalıyor, müslümanlar yapıyor, parayı evime kadar getirdi demiş."

Yanınızda birisi Kur'anı yanlış okursa tashih etme yiniz. Biz bunu böyle biliyorduk deyiniz.

Azizimiz Efendimiz Hazretleri bir gün birisini sordular. "Efendim, selamları vardır" dedim. "Öyle şey istemem, bana selam göndermeyenden bana selam getirmez yiniz. Birisi beni sorarsa, selamı vardır," deyiniz.

Nusret Hanım, bir gün kerimesi Ayşe Hanım ile birlikte Huzuru Saadete giderler. "Efendim, bülbulünüz hastalandı" der. Aziz sultan: "Ya öyle mi? sen hasta mısın" buyururlar. Ayşe Hanım da, "Hayır efendim, hasta değilim der". Bunun üzerine aziz Sultan: "Bak benim bülbulüm hastlığı kirletmiyor" buyururlar.

Söyleyene bakma, söyletene bak" derler. Doğrusu \* Söyletene bakma, söyletene bak"dir buyururlar.

Nevres Bey rivayeti ile: Huzura girdim. "Efendim, ben bu müslüman düşmanlarına karşı çalıştım, şahsi menfaat gözetmedim. Sen sahibi zaman değil misin? Nasıl olur da senin bir bendeni bi gayri hak bu herifler sürüyorlar da sen beni kurtarmıyorsun? Aziz Sultan "alnına yazdığı şeyin men'ine Muhammed hâzî bile kadir değildir" buyurdular. Ben buna kani olmadım, kalben yine yüklendim. Bu sefer de yine bendelerine tevcihi hitab ile buyurdular: "Şu ayeti dilavet buyurdular: "İnnemennecva mineşşeytanâ liyecziyellezine amenu"

Ben yine kani olmadım, yüklendim. Bu defa da "Gam, summe gam, bade gam, kambur üzerine kambur" diye buyurdular. Ben kani olmadım. Bu defa "Leyse bidarin lehüm şey'en illâ biiznillâh". Buna da kani ol madım. Bu defa gayet şiddetle, "İnyensuru kumullahâ fela galibe leküm" Allah yardım derse size kimse galebe edemez. Allah sana yardım etmiyor, fazla lafa lüzüm yoktur. Gideceksin" buyurdular.

Allah mükevvenatı zulmette halketti. Zulmet vahdet demektir.

Ebu Hüreyre bir gün sehabei kirama "Yetenezze-lül emrî ma beynehümne" Bu ayeti Hazreti Peygamber'in bana tefsir ettiği gibi size söylesem, bel'umunî kesersiniz buyurur. Hazreti aziz burada "Emir zat demektir" buyurdular.

Hasta idim. Resullullah Efendimiz yanımda oturuyorlardı. Ben "Aman ya Resullullah, aman ya Resullullah diyordum" Yanımdakiler beni sayıklıyor zan ediyorlardı. Hasta idim. Doktorlar geldiler, muayene ettiler

Nevres Bey rivayeti ile: "Ademe ilk inen suhuf hesab, birden dokuza kadar rakamlar, ikinci hendese, üçüncüsü mimaridir. Onun için hesap kıyamete kadar terakki edecektir."

Nevres Bey rivayeti ile: "Şeyhim bana sual buyurdu. Ademden evvel din var mıydı? Evet efendim, vardı. Dini İslâm, Hazreti Muhammed kaç kişiyi irşad buyurdu? Ben de korktum, lisanıma söyleyemedim. Şahadet parmağı ile işaret ederek "b i r" dedim, evet yalnız Hazreti Ali'yi irşad buyurdular."

"Kapağı kutuya mal konmaz. Domuza inci takılmaz"

"İşiniz var iken işinizi bırakıp bana gelmeyin".

"Bizim tarikimiz Nuh gemisi gibidir.", buyurdular. Bende binenler selâmeti bulmuştur, dedim. "Evet binenler selâmeti bulmuştur" buyurdular.

"Diğer varesi enbiya kendi müridlerini dairei mezuniyetleri kadar terakki ettirirler, varisi Muhammed'e hudud yoktur" buyurdular.

"Adabı Muhammediye'dendir, bir yere girdiğiniz zaman namaz kıtalar ise, cemaat ile namazı kılmış ol da olsanız oraya girip namaz kılınız.

İnni liecide nefessürrahman minkıbelil Yemen. Hazreti Muhammed'in kâbına hâlel getirmez.

Mehmed Efendi rivayeti ile: "Asıl rabita şeyhinin nezdi ulûhiyetteki yüksek mertebesini tasdikdir.

"Efendim, demret diye durmayın. Femi saadetlerini göstererek, buradan bir şey çıkar, yapamazsınız, mes'ul olursunuz."

"Şehleri kendilerine buyurmuşlar: "Ahmed, açlığın aklına gelirse bizden değilsin".

Huzuru âlilerine inabe almak üzere gelen o 14-15 yaşlarında bir kıza "salâtü selâm getir istiğfar getir, Kur'an oku, sokak üzerindeki odada okuma, dışarıdan geçenler sesini duymasın."

Nevres Bey ifadesile: "Bakkal veyahut diğer birine borcunuz olursa aylığınız alır almaz borcunuzu ödeyiniz. Çünkü bu para ile bir iki el devir eder ve kâr eder. Eğer parayı vermezseniz, haramdır. Bakkal yahut diğer birine olsun borcunuzu ödemek adabı Muhammediye'dendir. Bir gece Asım Beye gidiyordum. Hemen yatsıya yakın idi. Hazreti azize Hafız Paşa caddesinde Kumrulu Meşçide yakın bir yerde rast geldim. "Asım Beye selâm söyle", buyurdular. Sonra anladım ki, Efendi hazretleri Karagümrük'den geliyormuş. Bir gün buyurdular ki, "Evkafdan maaşım geldi. Geç vakit eve geldim, kapağı çaldım, beni beklemeyin dedim, Karagümrük'e gittim



Bir gün huzurda iken Hazreti aziz tarafından Serbetçi Ahmed'e: "Tanbura çalar mısın?, aynı zaman-da kendileri dimbır dimbır diye terennüm ederler. Düze-yim deme ha, koparırsın, nasıl bulursan öyle çal."

Nevres Bey, "Analar rahim sıfatına, babalar da rezzak sıfatına mazhardırlar. "

Süleyman Bey, "Nasib olursa nasibini yeraltında bulur."

Mehmed Efendi, "Erce mi konuşalım, oyuncakça mı? Erce akıllıca, oyuncakça hakikatçe "buyurdular.

Nevres Bey ile Beykozlu Ali Bey bir gün aziz Sultana ziyaret giderler. Ve giderken 'kıyamet ne ise bize tarif buyursun'diye konuşurlar. Huzura girdikle-rinde, "İçler dış, dışlar iç olacak buyurdular."

Hafız Bekir Efendi, bir gün Doktor Talât Bey ile birlikte müteessifane haber aldığımız rahatsızlık-larından görmek üzere Hazreti azizin devlethanelerine gittik, kapıyı Cici açtı. İsimlerimizi söyleyerek arz ettiler, gelsinler buyurdular. Huzura girdik, kendile-rini kesbi afiyet etmiş bulduk. Sevindik. "Derecem 43 e çıkmış, doktor Nafiz Paşayı getirmişler, muayene ederek, 'Allah sizlere ömür versin hasta artık gitmek üzeredir' dedi, kendisini kovdum. Evdekilere öyle söy-lenir mi dedim, derken Hazreti Resul Efendimiz, Hazreti Ömer ve Osman ile birlikte zuhur ederek şuraya oturdular. 'Size bir kadeh lâhana turşusu suyu getirecektir, reddetmeyin için' buyururlar. Hakikaten ertesi sabah bir hanım kapıyı çalarak Efendi Hazretlerine ilaç ge-tirdim, lâhana suyu getirdim, dedi. Evden almamak is-tediklerini işittim. 'Getir getir' dedim, içtim, 43 derece hararet 37 ye indi ve sonra da doktora tevcihi hitab ile, 'Doktor, sakın şehime iyi geldi diye her hastaya lâhana turşusu suyu tavsiye etme' buyurdular.

Asıl derviş, bayram namazını kılar kılmaz şey-hinin elini öpmeden yerinden kalkmaz.

"Küllü musallî imamün velevkâne münferiden, hadistir, imam metbu' demektir, cemaat da kendi vücududur."

Birisi yeni bir ev yaptırıyor sa, rütbe alı-yorsa, yeni elbise giyerse tebrik etmeyiniz. Yeni bir gömlek bile giyseniz, iki rekât namaz kılınız.

Mehmed Efendi, "Kir kiri yıkar, kör körü yeder, deme bana Kirkor, yol doğru gider".

Nevres Bey rivayeti ile : Bir gün Ömerül Hal-veti Hazretleri abdest alacaklarmış. Su dökmek üzere ibriği almağa koştum benden evvel bir Bulgar Ayvaz

Yavaş sesle beş dakika kadar yaşar yaşamaz" dediler. Hastanın yanında en hafif lisan ile konuşmayınız, çün-kü işidir. Ben bunu işidince kendi kendime "Tu sana, çatal bacak Ahmed, herkes senin öleceğini biliyor da senin haberin yok, o anda Resullullah Efendimiz, sen daha huzurda bulunacaksın" buyurdu. Ben kalktım, otur-dum, bana pirzola getiriniz dedim. Doktorlar da kaçı-lar.

Nevres Bey, bir bayram günü Beykoz'lu Ali Bey ile birlikte devlethanelerine gittik. Ellerini öperek kendileri odadan aşağı indiler, bahçeden iki çiçek ko-parmışlar getirdiler. Birini bana, birini de Ali Bey e verdiler. "Tuh gördün mü? bunu senin için, bunu da bunun için koparmıştım, patlayıp durma, seninki sana gelir" buyurdular.

Beykozlu Ali Bey rivayeti ile: "Sen Allah'a hizmet et, Allah tekmil kullarını sana hizmet ettirir.

Hazreti Ammiş Rus vapuru ile Hicaz'a gidiyordu. Vapurun davlumbazında namaz kılmak istedim. Bir cümle yolcular, sakın olmaya ki çıkasın, seni denize atar" dediler. Ben kaptana müracaat ile ve işaret ile orada namaz kılmak istediğimi anlattım. Kaptan mücade etti. Sabah bir de baktım ki bir Rus tayfası omuzunda peşkir, elinde ibrik yanıma geldi. Her ne kadar ısrar ettimse de kabul etmiyerek ve kendisi su dökerek abdesti aldım. Vaporda su sıkıntısı vardı. Bana bir sürahi gönderdi; hemen bir fincan buldum O suyu herkese dağıttım.

Medine'de olun, Medine'de oturmayın, çünkü âdi-leşiyor.

Osmanlı'dan sözünü, ârifden gözünü, evliyaullah-dan özünü saklayamazsın.

Hazreti Ammiş : Tuttuğunuz hizmetçi namaz kıl-masını bilmeyor, okuması da yok işe, Bismillahirrah-manirrahim, elhamdülillahi rabbil âlemin, belleterek namazı kıldırınız. Badehu "Errahnirrahim, sonra maliki yevmiddin ilah. öğrettiriniz.

Nevres Bey, "Tenezzül aynı terakkidir.

Yıbe Nevres Bey, bir gün Efendi hazretlerine gittim, "Efendim, acım " dedim. Keselerini çıkarıp bana uzattılar. "Efendim öyle istemem, hem acım, hem gözü m aç "dedim. "Ulan, köftehor, seni öyle de doyururum, böyle de" buyurdular.

Nevres Bey, "Dersanede senin karşına gelip ot-uran talebenin indallah senden büyük olduğunu unutma. Dersi hazırlayıp dersaneye girmeyin. Dersaneye girerken siz kalben talebeye biat ederek onlar, kendilerine lâ-zım olan şeyi size söyletirler.



Mehmed Efendi rivayeti ile : Hazret bir gün parmakları ile enfiye alıp" A be Arif her zerreden bile Hak'kı sima eder, rüzgâr iniltisi , kapı gıcırtısı sinek vızıltısı hep Hak'dır".

Nevres Bey rivayeti ile : Bir gün Hazret abdest almışlardı. Kurulandılar, Hazreti Muhammed bazen böyle yaparlardı "buyurmuşlar.

Nevres Bey rivayeti ile : Bir gün Hazreti Azi z türbede Sakalı Şerif ziyaret edilirken salâtu selâm esnasında Medâne'ye gidip Muhammed'i toprağın altında aramayınız" buyurdular.

Söğüt'lu Halil Bey rivayeti ile: "Bulmalı, duymalı, ve doymalı" buyurdular.

Nevres Bey, "Kânenin manası idi, oldu manasına değil "buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile : Kastamonu'ya giden ihvandan birisine"Şabanı Veli'yi ziyaret et, benden selâm söyle, reddi selâm oluncaya kadar ayrılma" buyururlar. O zat da ziyaret eder ve selâmı âlilerini tebliğ eder, biraz bekledikten sonra Hazreti Şabanı Veli zuhur eder ve aleyhisselâm buyururlar.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Bir gün Efendi Hazretleri Abdül Ehadı Nuriye git, benden selâm söyle" buyurdu. Ben de gittim, türbeye yaklaştığımda Türbedar kapıyı açtı, bana buyurunuz dedi, kendisi girmedii. Ben gidip Abdül arifin gavsül vasilin biraderiniz Ahmed Ammiş Efendi Hazretlerinin selâmı vardır dedim. Onlar da aleyküm selâm ve aleyhisselâm buyurdular.

Nevres Bey rivayeti ile: "İlâh şağil manasınadır buyururlar.

Kutahya'lı Süleyman Bey rivayeti ile: "Benim ihvanımı seven bendendir" buyururlar. Kur'an okurken iki üç defa ziyaret ettim, Kur'anı bitirip kapadıktan sonra, "Bu Kur'anın sevabını sana hibe ettim" buyurdular. Ben sükut ettim. "Öyle olmaz, üç defa aldım, kabul ettim de" diye buyurdular. Ben de üç defa tekrar ettim.

Mehmed Efendi rivayeti ile: "Vazifeyi yaparken, 'Ya Rabbi sana hizmet ediyorum". Yine bir gün Hazreti azizi ziyarete gelen Efendimizi Kur'an okurken gördüklerinde, "Efendim, ne zaman gelsem sizi Kur'an okur buluyorum" demiş. Hazreti azizimiz de " Ben başka kitablari da okudum, aradığımı bunda buldum" buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile : "Evliyaullahdan bir zat Kur'an tilâveti yüzünden mazharı velâyet olmuş. Sonra gözlerine ama tarîk olmuş. Ne vakit Kur'an okurlarsa gözleri açılır hitamında yine kapanırmış."

Koştı, ibriği kaptı, ben almak istedim, "Bırak" buyurdular. Aynı zamanda Bulgar'a bir nazar buyurdular, gece oldu benim odamın kapısı çalındı, baktım bir Bulgar. 'Buyucü müsünüz nesiniz, bizim Ayyaz deli oldu' dedi. Gittim baktım, Allah Allah deyip zikr ediyor.

Bir gün Makbule Hanım kerimesi Nusret Hanım ile huzura girer. Hazreti aziz rahatsızlar imiş. Doktorlar zaturre demişler. Hanımlar müteessir imişler. Büyük hanıma hitaben , "Korkma merak etme, hastalık bu vücutta hükmünü icra etmez, size merhameten duruyorum" buyururlar.

Cemaat ile namaz kılarken imam cehren okursa dinleyiniz. Cehren okumuyorsa kendi virdiniz ile meşgul olunuz.

Ölümü anlamak isterseniz, Abdülhamid'in haline bakınız.(Hallinden sonra).

Görünen mertebedir, Hakikati haktır.

Halil Efendi, "Sen beni gördüğün zaman cezbeleniyorsun, dağı taşı gördüğün zaman da cezbeleniyormusun?" Halil Efendi, "Hayır demiş, Öyle ise olmadı, ne zaman neyi görürsen hakikatı ilâhiyeyi müşahade ile aykır, cezbelenirsen o zaman ,..."

Mehmed Efendi, "Evliyaullahdan iki sınıf bah-tiyardır. Biri hayatı cavidaneye mazhar olanlar, diğeri sinei Muhammed'iyeyi saran adamlar. (Hayatı cavidaneye mazhar olanlar yani hayatı zatiye ile hay olanlar) demektir.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Kadîr Nimet Hanımın dayısının kızı varmış, hasta imiş. Akraları arasında dargın olan iki kişiyi aralarına bularak en nihayet barıştırmış. Bu hanım rüyada Hazreti Resul Efendimizi görerek mübarek ellerini öpmüş, Resulullah Efendimiz de "Sen iki mümini barıştırdın, senden de hastalık gitsin, selâmette ol" buyurmuşlar. Filhakika hanım iyileşmiş ve yedi şerifinin mübarek kokusunu şimdi her yerde duyuyorum" demiş.

Mehmed Efendi rivayeti ile : Evliyaullahdan Azeri bizim yolumuzun esası Allah'dan gafûl olmamak ve kimseyi incitmemektir, buyururlarmış.

Yine Mehmed Efendi, "Herşeyin muhabbeti fena bulur, mürşid kıymeti ve muhabbeti fena bulmaz, gittikçe artar".

Mehmed Efendi rivayeti ile: "Bizler illetden killetden, zilletden âri olmayız, yalnız yatacak derecede hastalık vücudumuzu istila edemez."



Bunun üzerine Mehmed Efendi, "Efendim, nasıl oluyor diye sorarlar. "Vakti gelince anlarsın" buyururlar.

Mehmed Efendi rivayeti ile: "Örümcekler ile güvercinler Allah'ın rahmet askerleridir. Birçok enbiyaya hizmet etmişlerdir".

Mehmed Efendi rivayeti ile : "Ulan, her gelen beni senin gibi anlaşı yakamı paçamı yırtarlardı" buyururlar.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Cerkeşi Mustafa Efendi azizimizin ihvanından bir zat Yozgat valisi imiş. Hasta olmuş, İstanbul'dan doktor celpetmiş, kendisini muayeneden sonra Cerkeş'de seyhim vardır, onu da görüp tedavi et diye Cerkeş'e gönderdi. Doktor saadethanelerine müracaat eder, haremdede derler, ertesi günü ziyaretlerine giderler, valinin selâmını kendisine verdiğini emri arzeder. "Ya doktor, bu akşam bizim hastalık ile hasbihal ettik bana dediki, biz senin ile anlaşıdık. Bu vücuda zararım yok, şimdi beni bu vücuttan atarlar ise gelecek olan zarar verir. Mamafî görüştüğümüzden memnun oldum" buyururlar.

Mehmed Efendi rivayeti ile: "İrşad neşei Muhammediye ile olur, O da şimdi Halveti'lerde vardır, biraz da Kadriyelerde vardır" buyururlar.

(1)

Nevres Bey, "Sadık'a mektub yaz, yanına gelenlerin kimine cehren, kimine kalben benden selâm söylesin. Kalben selâm verdiklerinde, aleyküm selâm diyene rast gelir" buyurdular.

Nevres Bey rivayeti ile: Hayyalesselât, müminleri salâta, hayyalel felah, münkirleri felaha davettir."

Nevres Bey, Resulullah Efendimiz Hazretleri bir gün ashabı kiram ile sohbet buyururlar iken birisinin gelmekte bulunduğunu görerek "dünyanın en şerir adamı geliyor" buyururlar. Geldikten sonra, ridai saadetlerini o adamın altlarına yayıp oturturlar. Kalkıp gittikten sonra sahabe kiram, "Ya Resulullah böyle buyurdunuz, sonradan da bu ikramı yaptınız" deyince, Hazreti Resul Efendimiz, "O kavminin ulusudur, ululuk hakdan atadır. Onu istihfaf etmek hatadır" buyururlar.

Nevres Bey rivayeti ile: Bir gün şehabe kiram huzuru Resulü aleyhisselâm'da iken ashaftan bir zat gelip Hazreti Resulullah g.A.V. Efendimize sarılır. Huzurda bulunan ashafta bunu terki edebe hamlederler. O zat gittikten sonra Hazreti Resulullah Efendimiz "El edebü terkül edeb inde ehlül edeb" buyururlar.

Nevres Bey bir gün huzurlarından çıkarlar iken elimle mumu söndürüyordum, "öyle yapma hü diye üfleyerek söndür" buyurdular.

(1) Miralay Sadık Bey Harbiye Mektebinde meç hocası, bilahare İddihad ve Terekki'nin kurulmasında muhterem reis olan zattır.

Nevres Bey rivayeti ile: Bir gün huzurda bulunuyordum, Kemal Bey "Vatan-Silistre" namı eserinde askerlerin, Allah muinimiz olsun sözlerine karşı Abdullah Çavuşun, Allah'ın işine karışmıyacağız, yoluna gideceğiz dediğini arz ettim. Hazreti Ammiş ellerini vurarak, "Tam söz budur" buyurdular.

Yusuf Bahri Bey rivayeti ile: Hazreti Ammiş, "Ulan karı dediğin üç şeyde kullanılır. İdara, müdara dubara".

Nevres Bey rivayeti ile: "Hastalandığınız zaman ağır gelmeyecek, yapabilecek bir nezir yapınız. Mesela bu hastalıktan kurtulursam, günde iki rekât nafile namaz kılalım. Sizden birinin halini sorarlarsa okun bir iyi halini bilerseniz onu söyleyiniz. Bir yere misafir gittiğiniz zaman sigara verilirse içiniz. Men'iyattan birşey olursa ona da bir bahane bulunuz. Haramdır diye red etmeyiniz. Mideme dokunuyor, doktor men etti deyiniz. Bir kahvede otursanız ve yanınıza biri gelirse kahve ısmarlayınız. Meyhane de olursa rakı ısmarlayınız, Osmanlılık budur."

Mehmed Efendi rivayeti ile : Aziz Sultanın müridi Ömerül Halveti Hazretleri, "Ahmed bana karşıdan iki horoz al gel" buyururlar. Hazreti Aziz, "Birisini iki diğerini bir kuruşa iki horoz alıp getirirler. Ömerül Halveti Hazretleri birini bir eline diğerini diğerine alarak, "Ahmed, binların hangisi iyi" buyururlar. Efendi Hazretleri de, "Efendim, bunu iki kuruşa, diğerini de bir kuruşa aldım" derler. "Ben sana ne soruyorum, sen ne söyleyorsun" buyururlar. Tekrar hangisi iyi hangisi kötü derler. Üçüncüsünde yine Hazreti, "Efendim ben ne bileyim, bunu iki kuruşa, bunu bir kuruşa aldım" söylerler. Bunun üzerine Ömerül Halveti, "Kaddese sırrıhu, tebessüm buyurarak, Ahmed buna kötü, şuna iyi diyeydin seni dergâhdan kovardım" söylerler.

Nevres Bey rivayeti ile: Kendisi Harbiye mektebinde Fransızca muallimi idi. "İmtihanda talebeye kaç numara verelim diye müameyyizlere sorduğu zaman ne verirlerse onu ver, vermiyecek isen sorma. Sözün nereden geldiğini bil".

Yine Nevres Bey rivayeti ile : "Allah'dan gayri bir şey yok, Allah'ın aynı da yok" buyururlar.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Bazen huzura gittiğimizde "dış kapıyı kapat, iç kapıyı aralık bırak" buyururlardı.

Tirnova'da iken omuzlarında iki kova ile saadethanelerine su getirirlermiş.

Bir gün çeşme civarında bulunan bir zata selâm vermişler, o zat işitmemiş. Reddi selâm etmemiş. Çeşme taşının bana reddi selâm ettiğini işittim, buyururlar.



Keza Mehmed Efendi rivayeti ile: Kuşadalı Efendimiz Beypazarı Ali Efendi Hazretlerine devam ederken medresede ara sıra zikir ederlermiş. Talebeler bundan müsteki olarak bir gün odada bulunmadıkları bir sırada eşyalarını, kitaplarını dışarıya atmışlar. Kuşadalı Efendi avdetlerinde bu hali görünce hiç bir şey söylememiş, doğruca Hazretin huzurlarına gitmişler..."Ah İbrahim, ne olurdu ağzını açıp iki lakırdı söyleyeydın, git gör, eşyalarını atanların ikisi de öldüler" buyurmuşlar.

Göztepe müezzini Mehmed Efendi rivayeti ile: Bir gün Sami Bey ile beraber huzuru Hazreti azizde idik. Buyurdular ki, "Bir Bektaşî fakiri Üsküdar'dan Beşiktaş'a geçmek üzere kayığa biner. Giderken kayıkçıya, şu karşiki saray kimindir? diye sorar. Kayıkçı, Padişahındır, der. Öteki o da onun, daha öteki o da onun, vya üsteki, o da onun, deyince o gün almış olduğu yeni çoraplarını ayağından çıkararak, bunları da ona ver" diye denize atar" buyurmuşlardır.

Keza Mehmed Efendi rivayeti ile: "Ben size lâ ilâhe illâallah'ın Türkçesini söyleyeceğim. Yoktur-vardır, yoktur-vardır, yokmuş-vardır. Öylede anlar be" buyurdular.

Bir gün Mecdi Efendi huzurda iken Efendi Hazretleri, "Ben Allah'ım, ben Allah'ım buyurarak Mecdi Efendiye, Ben Allah'ım demek ile insan Allah olur mu?" buyurmuşlar.

Müşarun ileyh Hazretleri "Bir yerde gördüm, varlıktan yokluğa düşmüş olanlardan birisine muavenet etmek isterseniz, kudreti yevmiye muavenette bulununuz" buyurmuşlardır.

"Bir yere girdiğiniz zaman kapıyı nasıl bulursanız öyle bırakınız".

Mehmed Efendi rivayeti ile: Ömerül Halveti hazretleri bir gün, "Ahmed, sen çok rica ile mülâki olursun. Onlarda benim mesleğimi ara, meşrebimi arama" buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Esmâ ilâhiye zatı ilâhiyenin libasıdır. Her an bir libas ile zuhur eder, onun hükmü bitince diğer bir isim ile telebbüs eder. Allah bu dünyada esma ile tecelli buyurur, hangi esma ile zuhur ederse diğerleri ona tabi olur. Efendim şimdi mani ismi ile mi mütecelli, dedim. Evet buyurdular. Efendim, Ya rahman, ya rahim isimleri var. Ha... Ulan onlar esma Muhammediye'dendir, onun ile zuhur edince dadından yenmez".

Yine Mehmed Efendi rivayeti ile: "Vele sevke yu'tike rabbike âterda " Ta razı oluncaya kadar vereceğim, iltifatında, Ya Rab bir vücud bul da razı et" buyurdular.

Bursa'lı Necib Bey rivayeti ile: Birkaç defa huzurlarına girdiğimde, "Neye geldin" buyurdular. Ben de, "Cemâli bâ kemâlinizi görmeğegeldim" dedim. "Ha sen onu göremezsın, lahim, şahım görürsün, efendime geldim de, sana yeter" buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Bir gün Hazfeti aziz in huzuru saadetlerinde iken, "Ulan.. nasıl iyi idare ediyor muyum. Ben de evet efendim, Mes'ulmüyüm? Hayır efendim. Mes'ul olmadığımı neden anladın? Efendim ilhamı zati ile hareket ediyorsunuz. Ha, ilhami zatide havatır olmaz" buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Efendi hazretleri buyurdular ki bir gün huzurda idim. Baktım efendi Hazretleri gitmek arzu buyuruyorlar. İçimden feryad ettim. Aman efendim. O zaman "Ulan, tecellî kemaldehyim, makamı müntehideyim, bu akşam baktım Hacı Ahmed ikilemiş. Birini yüklüğün önünde gördüm. Artık bana gitmek lâzım geldi. Elemlenme, mahcub değilsin, muhtaç değilsin, hocan yok, ne elemleniyorsun?" buyurdular. Hazreti azizimiz Âlemi cemâle intikalleri yaklaştığı zamanlarda bir kaç defa nefesimi içeri alacağım, dışarıya vermeyeceğim " buyurmuşlardı.

Mehmed Efendi rivayeti ile : Azizimiz Efendimiz buyurdular ki bir gün huzurda ihvan ile birlikte bulunuyorduk. İhvandan birine "Sen benim hocamsın, diğer birine de sen de benim fakirimsin. Fakir hakkında da bu da benim kıtmır'ımdır" buyurdular. O zaman kalkıp kendisine sarıldım.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Bektaşî şeyhlerinden birisi dervişleri ile beraber Fırat kenarında balık tutup kızartıp yerler iken Dervişin gönlüne, "Efendim teşrifî beka buyurulursa yerine kim gelir?" diye bir hatıra gelir. Hazret"sana bu vak'ayı kim haber verirse ona yapış" buyurur. Aradan seneler geçer, Hammami Mehmed Tevfik Efendi Hazretleri ihvan ile Çamlıca taraflarında tenezzüh buyurarak badet taaam zikir ederek hitamında o civarda bulunan meskûr Bektaşî fakirini yanlarına çağırarak, "Fırat kenarında falan zamanda yediğiniz balıkta yanınızda bulunan fakir değilmiydi?" deyince derhal ayaklarına kapanıp bende olmuşlardır.

Mehmed Efendi rivayeti ile: "Suret insanın anasını koşalar" buyururlardı.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Diğer sahabeî kıram talimi terbiye ile Hazreti Resulullah Efendimizi anladılar. Hazreti Ali ayineye baktı, kendini gördü" buyurdular. Bir hadiste Resullullah Efendimiz buyururlarki, "Biz Hazreti Ali ile bir vücut idik, bu âleme geldik, baş ayrıldı".



Nevres Bey rivayeti ile: "Lüzum hasıl olup ta haremeiniz ile ayrılırsanız diğer bir ere varıncaya kadar ve ere vardiktan sonra sizdeki rahatı bulamazsa onun kadar rahat ettirecek derecede yardım etmeğe mecbursunuz."

Nevres Bey rivayeti ile: "Benim sukûtumdan anlamıyan kelâmımdan birşey anlamaz".

Nevres Bey rivayeti ile: "Olmuş olmuş, olacak da olmuştur, olacak birşey yoktur" buyurdular.

Nevres Bey, bir gün huzurda birkaç ihvan ile beraber bulunuyorduk, Hazreti aziz sohbet buyururlardı. Bir çocuk geldi, yüksek sesle Fatih türbesinde Kur'an okumağa başladı. Hazret muhabbeti kestiler. Çocuk Kur'anı bitirdi, giderken "Gel şuraya otur, bana ilâhi okuyuver" buyurdular. Çocuk ilâhi okumağa başladı. Hazret cezbelenip avuçlarının içlerini çocuğa öptürerek bir de tokat atar gibi iltifat buyurdu. "Hay de git" buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Bir gün huzurda bulunuyordum. Fatih türbesinde bir çocuk Kur'an okuyorlardı. Diğer birisi geldi camkânın kapısını açık bırakarak Türbeyeye girdi. Ziyaretten sonra yine kapıyı açık bırakıp gitti. Çocuk kalkıp o adamın hareketine kızar gibi yaparak kapıyı kapadı. Hazreti aziz, "Şu adamın istidat-sızlığına ve şu çocuğun istidadına bak" buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: "Şemseddini göndermedim amma Muhammed Aleyhisselâti Vesselâm istedi, gönderdi" buyurdular.

Tunuslu Hasan Efendi rivayeti ile: "Nasrîruddin Şah imanını kurtararak gitmiştir. Çünkü Şemseddin'i se-verdi. Bizi sevenleri sevenler, imanını kurtarmadan ahirete gitmezler." buyurdular. O zaman Tunuslu Hasan Efendi "Efendim, ya seni seven? deyinze yüzlerine elleri ile berayı iltifat vurarak, "Sus oraya laf yok" buyurdular.

Beykozlu Ali Bey (1) rivayeti ile: Amucam Miralay Hasan Beyi maiyetindeki Kaymakam Salih Bey jurnal eder. ~~Amucam~~ Amucam da teessüründen felce uğradı. Hazreti azize teşriflerini rica ederek fakirhaneye getirdim. Evde diğer bir odada Hasan Beyin kızı son nefesinde yatıyordu. Hasan Beyin odasına girdiler. Secdeye kapanarak biraz durduktan sonra hasâyı yukarıya kaldı-rın buyurarak diğer hastanın odasına teşrif buyurdular. Halbuki biz kendilerine ondan hiç bahsetmemiştik. Kızcağıza hitaben bana pelte yapacak mısın? Evet efendim. Kendi elinle getirecek misin? Evet efendim. Ben

(1) Beykozlu Ali Bey Harbiye Mektebi Kitabet muallim muavini.

Mehmed Efendi rivayeti ile: "Şeyhim beni demirci dükkanına götürüp kızgın demiri örse koyduktan sonra 5-6 çekicini aynı noktaya düştüğünü göstererek, 'İşte Ahmed sülük böyle olacak' buyurdu".

Mehmed Efendi rivayeti ile: "Bazı zevat Hazreti Ali Efendimizden Hazreti Resullullah Efendimize şikâyet ettiklerinde 'Ondan bana şikâyetle bulunmayınız, İnnehu mahsusun fi zatillahi taala' buyururlar".

Mehmed Efendi rivayeti ile: Hazreti azizimiz bir gün mübarek sağ ellerinin avuçları ile mübarek vücutlarına vurarak "Bazıları gelip buna saplanırlar" buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Hazreti Ammiş Medine'de mimber ile mihrab arasında teveccüh buyurup, Hazreti Peygamber zuhur ederler. Bazı iltifatlarda bulunurlar. Hazreti azizimiz de kendilerinden üç şey sual buyururlar. Birisi Üssâmül Karnî ile mülakatlarıdır. Hakikatından sual buyurmuşlar "O benim velâyeti ammeme kadeh getirmez" buyurmuşlar.

Nazif Efendi rivayeti ile: "Ben yakında gideceğim. Cenazeme gelme, sen tahammül edemezsin" buyurmuşlar.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Bir gün huzurda bulunurken kendimi zabt edemiyerek bir müddet sonra kendime gelip kapıdan çıkarken "Çapkın, dur, senin için bir enfiye çekeyim" buyurarak parmakları ile enfiye alıp öyle bir nazar buyurdular ki kendimi kayıp edip huzurda bulunan Feyzi Bey koluma girip beni Karakulak hanına kadar getirmiş.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Kuşadalı İbrahim Efendi Beypazarlı Ali Efendimize hizmetleri esnasında bir gün kahve ocağında yemek yerken, "İbrahim diye Ali Efendimiz seslenmişler. "İbrahim, yemek mi yerdin? tevekkeli değil benim de ağzımdan iki lokma geçiyordu. İki vücut bir oldu, artık burada durman olmaz. Şimdi iskeleye inip nereye vapur gidiyorsa binip gideceksin" buyurmuşlar. Müşarünileyh de boyun eğerek Mısır'a hareket eden vapura binip Mısır'a gitmişler. Sonra Beypazarı Ali Efendimizin teşrifi beka buyurdıkları gün İstanbul'a gelerek namazlarına yetişmişler. Cenabıhak cümlemizi feyizlerinden müstefit buyursun, amin.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Bir gün bayram ziyaretine gittik. Yarım saat kadar sohbet buyurdular. Sonra kalkıp mübarek parmakları ile oynar gibi neş'elendiler. "Ben neş'eleneyim ki âlem de neş'elensin" buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: İstanbul'da köpekleri topladıkları zaman Hazreti azize arzettim. "Ulan Allah yerden taşları alır, insanların üstüne yağdırır. Allah insanlara gelecek belayı bunlara yükletti. Sus..." buyurdular.



Nevres Bey rivayeti ile: Vazifeniz başında iken be'nden selâm getirip de birşey teklif ederlerse yapmayınız" buyurdular.

Miralay Hilmi Bey (Harbiye Mektebi talim muallimi) rivayeti ile: Hazreti azizi ilk ziyaretimde bu milletin hali ne olacak? diye sordum. Gâvurlar girer, yine çıkar, Allah dinini hifzeder" buyurdular. Üçüncü defa yine ziyarete gittiğimde kalbimden bir mürşidi kâmil istiyorum, beni kabul et" diyordum "Sen mürşid istiyorsun ben de seni kabul ettim. Şimdi ayaklarını omuzlarına vur git" buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Hazreti aziz su içerken sudaki tecellii hakkiye işareten "Sana çok şükür" buyururlardı.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Bir gün Hazreti aziz ile konuşurken Cici Sultan içeri girmiş. "Ayol, ne oluyor size?" demiş. Hazreti aziz de, "Bır- Ha biz vekil ile konuşurken dünya ve ahreti unuturuz" buyurmuşlar.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Şeyhim bana buyurdular ki "Ahmed sen huzurdasın, diz otur" buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: "Damadı âlileri Hasan Efendi Hazretlerine hitaben, "Hasan, ha sen ha ben" buyururlarmış. Bir gün de mürşid değildir, mürşid muavinidir" buyururlar.

Keza Mehmed Efendi rivayeti ile: "Damadı âlileri Hasan Efendi Hazretleri cemiyetenail olmuşlar, tenezzül etmemişler." buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Bir gün Mehmed Efendiye, "Bana sarılsa idin daha iyi olurdu, hem amma Halil'e sarıldın ben den Halil'e, Halil'den sana" buyurdular.

Göztepe müezzini rivayeti ile: " Hareketi arzdan birkaç gün sonra huzura gittiğimde "Ananız sizi beşikte salladı mı?" buyurdular.

Nusret Hanım ve Mehmed Efendi rivayeti ile: Bir gün Hazreti azizimize "Efendim, sizin karşınızda bu kadar zevat gelir, onların ne ahlâkda, ne halde olduğunu, nasıl anlarsınız?, Hazret gülmüşler, Onlar kendilerini sana anlatırlar" buyurmuşlar.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Bir gün cünup olarak Hazreti azize giren ihvandın biri deruni istirabatda iken Hazreti aziz efendimiz, "Ulan senin cenabetliğini bir kova su paklar, benim cenabetliğimi yedi derya paklamaz" buyururlar.

börek de isterim, Peki efendim.", Efendi Hazretleri teşrif buyurdular. Komşumuzda bulunan bir kız çocuğu ve-fat eyledi, bizim kızcağız kurtuldu. Jurnal eden Salih Bey kapının önünden geçerken orada bulunan Hasan Beyin çavuşuna, "Bey nasıl oldu?" diye sorar. Çavuş "Elhamdülillah iyileşti diye söyler. "Bekle onun kark gün kaç müddeti vardır, kırk gün sonra ölür" der. Lâkin üç gün geçmeden kendisi öldü gitti.

Nevres Bey ifadesi ile: "Yaptığınız kabahati kimseye söylemeyin. Hükmü giyer, çünkü şahid olur buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Bir gün huzurda idim. "Saatin var mı?" buyurdular. Ben de "Var efendim". "İşliyor mu?" Evet efendim, dedim. Şimdi buraya bir bahriyeli gelecek saati işlemiyormuş, saatini işlettim, ayaklarını omuzlarına aldı gitti" buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: "Onların kabulü her şeyden alâdır, asıl bahtiyarlık odur."

Mehmed Efendi rivayeti ile: Efendi hazretleri bir gün Yakacak'a giderken birden bire cezbelenip "Bilim ihvan bahtiyardır, o bahtiyarlığı zuhurunda görürler" buyurdular.

Göztepe müezzini rivayeti ile: "Çan, kampana sesini işittiğiniz zaman, rabbena lâtûzîk kulübena ba' de ishedeýtene ve heplena minledünke rahmeten inneke entel vebah" deyiniz.

Karşınıza bir adam geldiği zaman yüzünü gördüğünüzde "Hakkı hatırlatıp zikir ettiriyorsa o mümindir" buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Bursalı İsmail Hakkı Allah ile çok uğraştı. Nihayet "Kul küllün min indillâh" dedi. İşin içinden çıktı.

Mehmed Efendi rivayeti ile: İbrahim aleyhisselâm ile müşerref olduğunda uzun zaman yaşayacağını tepşir buyurdular.

Mehmed Efendi rivayeti ile: Bir gün Süreyya Bey ile Mehmed Efendi huzurda bulunurken Mehmed Efendi Hazreti azizin sohbetinden cezb olmuş. Süreyya Bey bir iki defa Efendi Hazretlerinin yüzüne bakarak, "Hazreti aziz ne bakıp duruyorsun? Onun velâyetinin nübüvveti zuhur edecek, vücudu mutlak olacak. Onu kimse anlayamayacak" buyurmuşlar.

Nevres Bey rivayeti ile: "Eğer senin sırrında işret etmek yoksa kimse senin yanında işret edemez?" buyurmuşlar.

Nevres Bey rivayeti ile: Efendi Hazretleri buyurdular ki "Ben gençliğimde müteassib idim. Lisan okuyanlara itiraz ederdim. Şeyhim bir gün buyurdular ki, "Ahmed, bir İngiliz, bir Fransız, bir Rus geldiler. Fatihayı şerifi kendi lisanlarında okursan müslüman olacaklar" buyurdu. Ben de durdum.



kalbimi doldurana bulamadım.nefesimi sana veriyorum buyurarak dillerini çıkar. işler İsmail Hakkı hazretlerini öpmüşler ve göçmüşler buyurmuştur.

Yusuf Bahri bey rivayetiyle: Balkan harbinde beni tayin ettiler huzura girdim,efendim Harbe gidiyorum dedim "hazret" bunu öyle deme harbe gidiyorum denmez.Harp bir emri azımdır.Bila talep tayin edilirsene tayin edildim deye söyle diye buyurdular.

Keza Bahri bey rivayetiyle: Rical öynünde elinde kantarcı sırtığı olan tüccar değildir!"Ricalünlâtülhihim ticaretün velabeyun " ayetiyle tarif olunandır.Erkekten olduğu gibi kadından da olur.

Nusret hanım rivayetiyle: Efendi hazretleri buyururlar işki bu alemde giderken insani yakup kurucular yahut Limon gibi sarartırlar.

Mehmet efendi rivayetiyle:Hakikati salât insani kâmile bir secdeden ibarettir,0 secde ruhun ruhuazama inkiyatından ibarettir.Eleştürürüküm de ruhun seni burada işardan ibarettir.

Nusret hanım rivayetiyle: Yuzmeyi öğrenmeden denize girerseniz bpgulursunuz.

Mehmet efendi rivayetiyle: Sıfat kısalt,Celal, Cemal yekdiğerini birleştir Kemal diye buyururlar.

Eşref efendi rivayetiyle:Eve girersen halvet çıkarsan Celvet buyurdular.

Nevres bey rivayetiyle: Sut içerken ağzınızda eyice dolaştırın luabile karışsin buyurdular.

Mehmet efendi rivayetiyle:Zat görünür bilinmez: sıfat bilinir görünmez buyurdular.

Mehmet efendi rivayetiyle:Kaya gibi ol,kımıldatan olursa kımıldamalı buyurdular.

Mehmet efendi rivayetiyle: Şehime ya öndür,ya öldür,ya seyahat ver deye ricada bulundum.İkiy sene Trabzon havalisine seyahat çıktı kendilerimden kaçır idim yolumu degıştirdim bir gün hapa hap karşı geldi ben senin cigerinâ kancayı taktım,nereye gidersen gittigin Allahdır buyurdu.

Kutahyalı Süleyman Bey rivayetiyle: Kur'ani kapatırken yarap cümle ümmeti muhammetle beraber ilmiyle amel eyle buyurdular.

Mehmet efendi rivayetiyle: Sen verdin biz yedik vermesen ne yer idik buyurmuşlar .

Mehmet efendi rivayetiyle:vusleti hakikiye olmadı dan azizimiz Sultanımız dört def'a gendilerini envari Ahmedileriyle bana gösterdiler.

Mehmet efendi rivayetiyle? Fûruzalı Hasan efendi diğer iki ihvanile bir gün huzurda iken kapu açılır bir Hammal girip baş türbedar burdamıdır? der.Hazrette başı yok-kiçi burdadır buyururlar.Ne istiyorsun?Efendim Su getirdim nereye koyayım.Onun üzerine Hasan efendiye Hasan bunu eve götür der.Hasan efendi fiçıyı kendisi eve götürmek ister,hambal vermez eve gelipte fiçıyı yer e indirince Hasan efendi heman arkalıgı kapup benimde hizmetim olsun der.Boş fiçıyı arkasında taşır dönüşte hammal bu zat sizin nenizdir der.Hasan efendi bizim efendimizdir huzurlarında müteneim oluruz der.Acaba bende gelsem kabul edermi der. Evet eder hammal türbeye gelince bir abdest alayım der Hasan efendi huzura girer ,

"Hazreti ammiş" Hasanahammaldan hoşlandınmı apartalımı? der.Hammal gelipte mübarek ellerini öpünce elinden tutup huzurlarında oturtullar hammala hitaben ben ne dersem sende onu söyle buyururlar.

"Hazret" nasara buyurur hammalda nasara der. "Hazret" celese buyurur,Hammalda celese der."Hazret" fetaha buyurur,hammalda fetaha dedikten sonra bir nazar buyururlar hammal Allah deyip muşşaleyle olur bayılır. Biraz sonra halisahve gelince : Ben seni sevdim sende beni sevdimmi? buyururlar hammalda sevdim efendim der. Sen ara sıra buraya gel buyururlar.Altı ay sonra işini ikmal ile memuren memleketine gönderirler.Hammalın ismi Şireli Osman imiş

Keza Fûruzalı Hasan efendi rivayetiyle: Hazreti Nurularabın mahdumları Hacı Şerif efendi ile kerim efendi dergahında iken inkişaf hasıl olmuş bazı uygunsuz haller görmüşler .Şerif efendi kalk Hasan bir daha bu dergaha girmek olmaz demişler Hazreti azize gelmişler.

Mehmet efendi rivayetiyle? Hazret ilim irfan demektir.İrfan hakkı bilmektir.Eğer hakkı bilmez isen ha.. Birkuddûhemektir.

Mehmet efendi rivayetiyle: Tevhit lastik gibidir uzatırsan kainatı içerisine alır daraltırsan birçok şey almaz.

Mehmet efendi rivayetiyle:İsmail Hakkı hazretlerinin şeyhi:Osman Atpazari rihretleri zamanında yanlarına çağırarak kalbimi yokladım,senin kalbin gibi



Çerkeşi Azizimize bir derviş gelmiş bir'az oturup giderken . Efendim dergahın masrafına yardım olmak üzere hediye olsun size biraz altın yapayım der.Tam bu esnada hazreti Azizin murûdanından biri içeri gelir,ve torba içinde koca bir kitle halinde birşey getirir.Efendim... Rabi'ayı şerifeye mülazemetle çift sürerken sapana bu takıldı fakirde efendime getirdim deyu birde torbayı açar bakarlarki yekpare bir altın kitlesi ... Dervişe bakınız bakalım hakiki altınmu buyururlar.Derviş bakar,evet efendim hakiki altındur der.Birde ben bakayım buyururlar ve mübarek ellerini sürerek A... bu kum imiş buyururlar.Birde derviş bakarki....Kum.... o zaman Azizin bizim dervişlerimiz nefeslerini kimya ederler.Sizde böyle yapınız.

Hammamı Tefvik efendi hazretleri Azizimizin murûdanından birine rabita halinde gideriken semavat münkeşif olmuş rabitadan gaflet etmiş . Huzura girdiğinde siz rabitali şerifeye bir temaşayı feda ettiniz buyurmuşlardır

Evranoz zade Sami bey rivayetiyle: "Kuş adalı İbrahim efendi hazretleri sahibi zuhurdur iki üyüz sene de bir zuhur eder Karabaşı Veli hazretlerinden sonra sahibi zuhur Kuş adalı İbrahim efendi hazretleridir" buyurdular.

Mehmet efendi rivayetiyle: Hazreti azizimiz Türbeye gelen kadınlara dikkat ediyormusun onların içinde erkekleri vardır,Onlara iyi dikkat et buyururlar.

Azizimiz sultanımız bir gün Ömerülhalveti hazretlerinin huzurlarında bulunurken Kuş adalı İbrahim efendi hazretlerinin sohbetlerinden bahis buyurulmuş,Hazreti azizimizde bir şevki deruni hasıl olmuş ve böylece pür zevk ve tefekkürde iken Kuş adalı efendimiz zuhur buyurmuşlar.Vücudu mübareklerinin yeminüyesar ve fevk ve tahtlarından birer şems zuhur ederek heppisinin eşiası hazreti Azizimizin üzerinde toplanmış Ömerül halveti hazretlerine arzettikte : Mişarilleyhin ,gözleri yaşarıp Ahmet bu hali nice Ehlullah arzu ederler muvaffak olamazlar cenabıhak sana nasip buyurdu Kuş adalının ayniyeti kemaliyle sizde zuhur edecek buyurur.Cenabı hak cümlesinin fatlukeremlerini üzerimizden eksik buyurmasın bihürmeti.cahinebiyyi ve ehli beytihi ve alâyihi yevmelkiyama.

Kuş adalı hazretlerinin Şamda bulundukları sırada hazreti halidi badadinin halifelerinden münzevi bir zat var imiş.Bu zati görenler heman vücudunun zikrettiğini görürlermiş o esnada Kaymakamlıktan mazul bir zat pek elim bir vaziyette kalmış . Birisi burada birşeyhi rumi vardır (Kuş adalı efendimizi)mürad ederek kendisine müracaat edersen işin olur der.O zatta hazreti ziyaret edüp arzuhal eder Mişarünileyh hazretleri buzata (Halidi badadinin halifesine) gidiniz buyurur. Efendim:Oraya girememki der.Siz gidiniz

Manmet efendi rivayetiyle: Sultanımız buyurmuşki Kurani kerimde bazı keillmat vardırki ,Takdim ve tehir olursa maniyi hakikisi zuhur eder.Bazen harfın takdim ve tehiri icabeder bunu arifler bilir buyurmuşlardır.

Kamilin kabulü şefahati hassaya nailiyettir,Gökt en düşenin parçası bulunur,gönülden düşenin parçası bulunmaz buyurular.

Abdülmecit Sivasi hazretleri: Kadiri anlamayınca kader anlaşılmaz.Kadir anlaşıncada kader mesdur kalmaz

Nevres bey rivayetiyle: Melaikenin avamı ve havası insanların hasına hadimdir. Melayikenin havası avamı hasul'hasları: İnsanların hasulhaslarına hadimdir.Melaikenin hasulhasları ,İsrafil,Azrail,Cebrail,Mikaildir.

Fakire bakarak eyi bir iş yapar isen bir vücut gıver senin hadimin olur,Fena iş yapar isen oda bir vücut gıver ezebin olur, Allah senin için Ahirette odun,kömür,yakmaz

Müezzın efendi rivayetiyle: Zülüflü İsmail paşanın haremi küçük Hüseyin efendi hazretlerinin dervışı imiş bir gün hazreti Azizin dervişlerinden bazı hanımlar bu hanıma gel Türbeye gidelim bizim şeyhimizide gör demişler hanımlar yedi mübarekeyi hazreti Azizi öpmüşler bu hanım durmuş,Hazret sende gel hanım buyurarak davet etmişler ve sen dervişmisin diye sormuşlar.Evet efendim ...Kiminbe Küçük Hüseyin efendinin : Benimde dervişim ol . Efendim iki zata derviş olunurmu? Olur... Sen çok kur'an okuyorsun onu biraz azalt kalbini daima hakle bulundur,O vakit her şey kur'an olur için dışın kur'an olur buyurmuşlar

Şeh Bekir efendi hazretleri.Hazreti Azize buyurmuşlar beni put yap tap.Ya sen bana bir tekme atarsın sen kalırsın ,ya ben sana bir tekme atarım ben kalırım buyurmuş

Hazreti Azizimiz efendimiz hazretleri Makbule ve Nusret hanımlarla birlikte söylerler imiş;

Ne talibi düny yız ne Ragıbi ugbayız  
Biz aşiki şeydayız Huhu yamenhu

Bazen Makbule hanıma sen bana bir ilahi okuyuver buyururlarmış hanımda ,Leyselhadi illahu talibin matlubudur aşkın seyranihu ilahisini okurmuş.

Mehmet efendi: İnsani kamil sahibinin bir sözü var pek hoşuma gider,buyururlarki hayfu rica kaydından kurtulmadıkça insan insani kamil olamaz,Mesela:Yüz evliya ullahi idam etseler kılı kıpırdarsa veyahut kendi ine kutbiyet ve gavsıyet zuhuru arzusu gelirse fakratam sahibi olamaz,



Mehmet efendi rivayetiyle: Hakkı i Mehmet Tefrik efendi hazretleri için Hazreti Aziz yerlerde ve göklerde Dünyada ve ahrette gendi zamanlarında ondan o yük kimse yok idi buyururlardı.

Mehmet efendi rivayetiyle: Yokusu severim anışı sevmem buyururlardı.

Mehmet efendi rivayetiyle: S. lühler yoll rını dogrultmuşlardır. Size kup diolmekiler lazımdır. buyurdular.

Nevres bey rivayetiyle: Hastayı sık sık ziyare t ediniz yanında çok durm yanız, kendisine hissettirmeden okuyup anları okşuyarak gıkınız buyururlar.

Mehmet efendi rivayetiyle: Fatih İkinci Mehmet için Kırk sene buun rahu ile guleştin en nihayet pana muti oldu buyurdular.

Alış veriş ederseniz ilk önce paraya varınız sonra malı alınız.

Bir zata sen saz çalmasını bilirmisin? Evet efendim nasıl çalarsın? bildiğin gibi bulduğun gibimi bildiğin gibi: Yok olmadı: Ben kırk senedir çalarım lakin bulduğum gibi çalarım buyururlar.

Huseyin Avni beye: Ben üç şeyhe hizmet ettim şeyhe hizmet çok güçtür buyururlar.

Hafız Esref efendi Hazreti Resul aleyhisselamdan pana gelineye kaçar bu tecelliye m. shar kimse duşmedi pen rahman errahim tecellisine masharım benden şer bakle-meyiniz buyurdular.

Süreyye Bey: Bu zat Sultan Abdulazizin baş mabeyin- cişi Emin beyin oğludur. Kadiri tarikine intisap etmiş ve bir çok coşkun ahval kendisinden sadır olmuştur. Kadiri meşahikinden iken bir gün Abdulkadir Gaylaniyi görürler zamanın Abdulkadirani devrin gavsına yani Fatih türnedar ı Hacı Ahmet efendiye mülaki ol tenbihini almış ve pirinin irşadiyle türbedar Hacı Ahmet efendiye teslim olarak vasili i lallah olmuştur. Gayet açık şiirleri olduğunu Abdul aziz Mecdi efendinin ifadatından anlaşılmaktadır.

Cafer bey Rivayetiyle: X Harbiye Mektebinde ilk defa sınıf arkadaşları ve kadükten beri tanıdığım Kazım bey d laletiyile:

XCafer bey Emekli Pandoşı olup halen Bilecigla inonu nahiyesinde mütemekkiren sakindir.

giresiniz bizdende selam söyleyiniz buyurur. Bu zat gide r hakikaten bir manaya müsadif olmadan o zatın yanına girere selamı teblig eder. Biz pekn ihtiyarız taşre çıkamıyoruz lutfen teşrif buyururlarsa görüşürüz derler. Bu zatta gelüp Kuş adalı efendimize söyler pekâla gidelim buyu- rurlar. Buzatle birlikte giderler yanlarına girdikleri zaman o zat istikbal eder. Otururlar biraz sonra mazur zata bir manzara açılar bakarki Kuş adalı efendimiz yük- sek bir kürsüde oturuyorlar münzevi zatta yerde bulunur Kuş adalı efendimiz ellerini uzatıp o zatın elinden tutmak isterler üçüncüsünde ellerinden tutup kendilerini yukarı çıkarır manzara kapanır. Biraz daha görüştükten sonra ayrılırlar müşarüileyh hazretleri mazul kaymakama bu zatın irşadi bize emroldu leyulhand buda olsun buyururlar.

Kuş adalı efendimizin bir zat davet eder Namaz kılınacağı zaman ev sahibi seccadeyi yere serer. Kuş adalı efendimiz Kibleye tam müteveccih olmak üzere seccadeyi biraz çevirmesini emir buyurur. O zat efendim kible bu taraftadır der. Seccadeyi yine aynı cihete serer. Müşarün- ileyh tekrar ihtar buyururlar o zat yine ısrar edince tekmiil oradakilerin keşiflerini açar Kabe'i muazzamayı görürler. Ve müşarüileyhin tashih buyurdukları kible hizasında olduğunu müşahade ederler (Hazret) ciimlenize haç fazroldu buyururlar.

Bir veli H zreti İsa kademine varınca kendisine maidei isa iner. Banada (Filan mahalle indi lakin inen maidei sana söylüyemem yalnız senin maidei çift olsun. Der Hazreti Aziz Mehmet efendiye beyan buyur- muşlardır.

Bir gün muhabbet hakkında hasıl olan uk'eyi taşı- yarak huzura girdiğinde muhabbet ziyade ve noksan kabul eder (İllelmeveddete fil kurba) buyurdular

Hafız Esref efendi rivayetiyle: Bir gün beharcı Mustafa ile huzura gürdik Hazreti Aziz vücutça biraz rahatsız görünüyordı Mustafa efendi efendim vücutça biraz naho luk var galiba dedi. Hazret üç defa Mustafa sen Allahın işine karışma buyurdular.

Abdulkani nablusi hazretlerinin huzurunda bir hafız kur'an okur. Gel öbür tarafa geçelim bende bir okuyayım buyururlar. Kıraete başlayınca akmakta olan dere durup yükselmeye başlar.

Süleyman bey rivayetiyle: Vahidülehat'ın arzu ve iradesine muhalif hiç bir şey istemem ve kabul etmem buyururlar.



Fadlîkamelîni Manastırda Askerî idadî mektebinde iken işittigim ve kendisini görmek istedigim hazret ile ilk mülakatta huzuruna girdigimde elini öpmeyerek mensup oldugum tarikatî halvetiye usulü üzere avcunun içini öptüm. Derekap elimi yakalayarak sen kimsin be diye sordu Hüviyetimi tesbit ederek Manastırdan yeni geldim diye cevap verdim. Kaşifikulup olan bu sultani alişan o zamaniki müceddatımın tamamen aynını ifade buyurarak bana hitaben geceleri (tehecçüt namazına kalkarak karanlık yerlerde kuru tahtalarda Allahî zikir eylemekten ise benim gibi pamuk şilte üzerinde zikir yapmanız daha iyi deyimdir? Bînaşart allahî bilmek ilmelyakin , aynelyakin , hakkanyakin ile bilmek lazımdır. Şimdi seninle biraz kelimeyi tevhit zikrine devam edelim. diyerek kendisini lailaheillallah diyerek zikir etmeğe başladı, fakirde ihfaen devam ediyordum. Birkaç defa tekrar eyledi tekmil vücudum sanihay feyzinden duğarı imbisat oldu. Vücudunda gayri ihtiyarî bir sallanma hareketi baş gösterdi bu kadarlık bir vakfe bile bizi canlandırmaya kafi geldi. Odasında ziyaret için gelenler bizim gibi Harbiye Mektebi talebeleriydi onlara sordu siz bu efendiyi tanıyormusunuz onlarda cevaben hayır yeni gelmiş bilemiyoruz dediler. Bunun üzerine bana hitaben benim bir Tahirim var sen onu bilirmisin diye sordular ve fazla tafsilata ve izahata lüzum görmeden sözünü kes tiler ve elini öperek ayrıldık.

Kazım bey rivayetiyle: çok geçmeden bir gece rüyamda gözlerimin agrılı olduğunu gördüm manada ihtiya r bir zat sordu gözlerinin tedavisi için bir tabibe müracaat etmedinmi? (Manevî gözlerimi )kasıt ve murat ederek sordu hayır etmedim dedim. Geçen hafta gittigin Fatih türbedarına git ve söyle o tabibi hazıktır senin gözlerini şifayap eder buyurdular. Bunun üzerine gittim ve Türbede huzurlarına girdim rüyamı kendilerine söyledim. Rüyada görülen zatın kim olduğunu bilebilirmisin diye sordu. İhtiyar bir zat idi diyebildim. Güldüler öyle ise diz dize gelde dua edelim şifalar isteyelim buyurdular. ve arabiyulibarec bir dua okuyarak bana türkçesi münfehim oldu. Yanında bulunan hüzzar amin dediler. Ve bana hitaben yevmiye vakit buldukça 30 istifar 30 salavati şerife çekmekligimi ve arada kendilerini ziyaret eylemekligimi tenbih buyurdular. Artık muntazaman ziyaretine gidiyordum.

Kazım bey:Günlerde bir gün benden karpuz istedi Fatih Camii havlusunda küme halinde satılmakta olan karpuzlardan bir tane seçtirerek aldım ve götürdüm eve götür bırak ve gel dedi öyle yaptım huzuruna geldigimde bana hitaben?

Elin oglu karpuzla bir bakınca tanır ve eliyle sıkmaşızın olgununu seçer sende böylece yapabilirmisin buyurdular. Bu bil lisani hal idi olgun insanlar ile ham ve nabuhteleri tanımak ve ayırd etmek şerefi ilmini talim ediyordu .

Türbedeki zaviyesinde ziyaret şerefine nail oldum Cemaline nazar ettim öyle bir hal müşahade ettimki o an e kadar ve halada bu güne kadar hiç bir insanda o neş'ei kemali göremedim. Tahminen 35 yaşlarında ateşi aşkile yanmakta olan beyaz sarıklı bir hoça hazreti türbedarin dizlerine kapanmış müttasil aglıyor ve feryadı derununu göz yaşlarıyla ishar ediyordu. Oda gülererek kendisini okşıyor mukabil sevgi ve muhabbetler ishar ederek bu münasebetle Evliyaullah Sayıt Miyem şekimiyim diye aglarlar buyurdular hayalinde tam manasıyla yer etmiş olan bu ulvi manzara hiç bir vakit hatıremden silinmemiş ve daima aynı ile baki kalmıştır.

Cafer bey rivayetiyle: 1325 Rumi senesinde Rehveri alhimem evranoz zade Sami bey delaletiyle kendisine intisap ettigim zaman fakiri bendelige kabulü sırasında şu sözü sarfetmiştir. "Bunuda köy namına alalım" buyurdular bu sebeple Cafer bey inönü nahiyesinden bir türlü ayrılamamış ve orada sakin kalmıştır.

Cafer bey :1328 senesi işgodrada muhasarada bulundugum zamanlarda bana bir hal arız olmuştu. İçimden Allah ile mücadele ediyordum şöyleki Ey ulu kudret bende ne kuvvet varki eyi veya kötü olabileyim, bütün kudret ve kuvvet senindir, sen desdigirim olmaz isen ben ne yapabilirim diyordum. Bir sene sonra tekrar İstanbula geldim ve kendisini ziy. retim eşhasında yanında diğer muhatap ve ziyaretçileride varıdı. Bird n bire bir ayt okudu ve dediki (Allah diyorki benimle kavga etmeyin ben ise kavga ederim) dedi ve yüzünü bana donerek gülümsedi anladımki kaşifikulp olan Halifeyi Resul razıderunuma vakif ve benim halimi bana söylüyordu.

Cafer bey rivayetiyle: Bir gün Mehmet efendi hazretleriyle birlikte huzuri mürşide giderek elini öpüp oturduk derhal bilmünasebet düşürerek bir müminin yetmiş bin mümine şefahati vardır. Benim ise yetmiş kere yetmiş bin mümine şefahatim olacaktır. Buyurdular. ve aynı zamanda elimide başına kadar kaldırdılar huzurlarından çıktıktan sonra Mehmet efendi gördüğümü efendi hazretleri elini başına götürdü bu işaret sizi kabul ve şefaatlara mashaer buyurdularına delalet eder buyurdular. Hazamımıfazlı rabbi .

X:Kazım bey rivayetiyle: Hazret ile 1311 rumi senesinde Mektebi harbiyeye girdigim zamanda vaki oldu

X: Kazım bey işbu söhbetnamenin mürettibidir, kendileri emekli binbaşı olup halen Bilecik vilayeti merkezinde mütemekkiren şakindir.



hakka muhabbettir. Bu Allahın yavedut isminden alınmıştır. Ehlullah buna meveddeti hakikiyede derler. Digeri sadece muhabbettirki her türlü avariza maruzdur. illet peydaeder. Mesela: Sevgilisinde gördüğü v. beyendigi her hangi bir şeyin zavaliliyle o muhabbette mahkumi inkirazdır. Birinin hüsnüne, parasına, veya mansıbına muhabbet..... gibi bunlardan her hangi birinin zevaliyle muhabbetede arıza gelmiş olurki bu kısım muhabbet dogru degildir. Sonra bana dönerek sen zanneredermisinki senin muhabbetin gibi herkeste seni öylece seviyor bu öyle degildiraldanmağa gelmez buyurdular. ne tekim o arkadaş ile muhabbetimiz bundan ileri gidemedi o benden bende ondan uzaklaştık

Kazım bey: mabeyni humayün tarafından gönderilen bazı hafiyeler hazreti Azizinin odasına kinderin girip çık-tığını tarassut ediyorlarımı. Böyle zamanlarda zaillerini kabul etmeyerek burada durmayın görmüyormusunuz hafiyeler geziyor diyerek ziyaretçilerini kabul etmezlerdi.

Kazım bey: Günlerde bir gün hazreti odasında namaz kılar gördüm. Sinnişeyhuhatı iktizası olarak odasında oturak namaz kılıyorlardı odada başka kimse yok idi. Özendim arkada mı ait bir yer bularak kendisine iktida eyledim Beraberce oturak namaz kıldık badeselam enseme hafifçe vurarak iltifat etti (sen gençsin kıyamda ruküda vaki hareketleri emrolundugugibi ayakta yapacak idin) buyurdu cevaben senin oturak namazına özendimde sana iktida eyledim dedim. Birşey demdi.

Kazım bey: Bir gün huzurda sohbetlerimi dinliyorduk beni daha ziyade kendi arka tarafına alır ve muvacehesinde bulundurmakdi. çünkü anın yüzüne baktıkça gayri ihtiyari cezbeleniyordum. Sohbet bitti her kese yol verdi sıra bana gelmişti fekat huzurlarında diz oturmak mutad olduğu için dizlerim uyuşmuş idi bir türlü kalkamadım o vakit gülüm ser (ayaklarını kapıya dogru uzat başında dizime koy dedi) uyuşukluk geçince gidersen. Bu teklif canıma minnet idi mürşit dizinde başımın kaldığını hiç hatırlamamıştım. İstedim oldu emirleri gibi yaptım dizlerimin uyuşuklugunu gidermeğe çalışır iken başımı mübarek eliyle bol bol okşadı bana muhabbeti ilahiyenin yüksek tadını belagan veriyordu biraz sonra ayaga kalktım ve mübarek ellerini öperek gözüm yaşlı ayrıldım.

Kazım bey: Harbiye mektebi üçüncü sınıfına geçerken Vatani sani ittihaz ettiğimiz Rumelinde eski ü üncü ordu merkezi "Mañastır" şehrine silaya gittim. Orada iki arkadaş vardı. Biri Recep Fehmi efendi, digeri Niyazi beylerdi. Bir gece evvel Recep fehmi efendi bir rüya görmüş bize anlattı yine bu üç arkadaş bir mesire mahallinde hep beraber gezerken kurşun yağmuruna tutulmuşuz yanıımızdan kurşunlar geçerken bizlere hiç bir şey olmuyormuş. O sırada bir zat peyda olmuş Recep fehmi efendiye hitaben korkmayın sizlere bir şey olma

Kazım bey: bir gün huzuruna bir fakir gelmişti sadaka istiyordu içimden geçti bana emretsedo versen dedim. Donakan bana hitaben Kazım oğlum iki kuruşunuz. varsa bu fakire ver buyurdular. sevinerek verdim.

Kazım bey: Bir gün bana sordu üzerinde giydiğin elbise kimindir? sana kim verdi? o zamanın usul ve kaidesince Padişah verdi onundur dedim. Cebindeki para kimindir? Padişahındır dedim. İcabında kanını, anın ugrunda feda edeceği ne dair sizin birde yemininiz vardır onuda yapacağmısın? dedi hayhay dedim. O halde kurulacak senin neyin kaldı be diy e buyurdular.

Kazım bey: Sohbetlerine devam eder ve pek çok istifad ler ediyordum. Günler aylar geçtikçe hazretin na siyesinde parıldayan ve görmekle mütelezziz olduğum bu hakikat güneşini bu olgun insani daha çok sevmeye başla - mıştım. Huzurunda bulundukça acaba bir hizmet emredermi velev, bir bardak su olsun veya aptest tazelemek için olsun eline ayagina su dökmeyi isterdim. Ve emrine munta zir bulunuyordum. Su içme tarzıda başka türlü idi. Bardağı iki avucu içine alır ve evire gevire suyu avcunda ısıdır bade üç yudumda bitirir idi. Ve lezzetini çanısını karşıda oturana bakana bile lezzet verecek derecede tam bir hevesle içerdi. ve sonunda yarabbi sana çok şükür derdi.

Kazım bey: Bir gün bana hitaben talime çıkıyormusunuz diye bana sordu. Mektebi harbiyede talebe bulundugumuzdan her gün çıkıyoruz diye cevap verdim. Taburun hep birden yürüdüğünde ayakların rap, rap diye zikreleydiğini işitiyormusun diye buyurdular. Ef'ali ilahiyeyi seyir ve temaşa için ne güzel bir tevcih. ve nekadar canlı bir misal.

Kazım bey: Yine günlerde bir gün huzura girdiğimde Kazım sen arnavutça bilirmisin diye sordular. cevaben bilmem efendim dedim. Hazret bir arnavuda sordum kiuşt nedir? cevaben bu imiş diye söyledi. Kurbalara dikkat ediyormusun bunlar hep bir ağızdan bu imiş bu imiş diye nasıl bagırıyorlar, buyurdu.

Kazım bey: Yine günlerde bir gün dersine çalı- şıyormusun? Evet efendim çalışıyorum halbuki mektep derslerine çalışıp çalışmadığımı sormak istiyormuş, evvela mektep dersi ikinci derecede Ruhifeyzî irfan .. bunları bir birine karıştırmamalıdır. buyurdular.

Kazım bey: Yine günlerde bir gün mektep arkadaşla- rıdan Remzi isminde biri var idi kendisi nakşibendi halidi tarikına intisap etmiş idi bir gün bu zat seni şeyhime götürüyim gelirmisin dedi gidelim dedim. Tekkeye gittik bizi o tarika mensup olmadığımız için zikirlerine sokmadılar. Hariçte zikir hitame erinceye kadar bekledik bir günde Remziye bu hafdada benim şeyhime gidelim dedim muvafakat etti. Her ikimiz huzura vardığımızda hazret bana hitaben muhabbet iki türüdür birisi, hiç bir itiraz ve illet kabul etmeyen muhabbetirki Lillafilla sırf hak için



Kazım bey: Yine günlerde bir gün hazretin ziyaretine gitmiştim odasında diğer bir ihvanda var idi elini öper ek teşehhüt mikdarı huzurunda oturdum.O sırada:Ellerini kulaklarına kadar kaldırarak Allahüekber deyup secdeye vardı ve tekrar Allahüekber diyerek doğruldu.Ve üç def'a elini başına vurarak bir işaret verdi ve huzurdan ayrılmaklığımız için elini uzattı ve elini öper ek her ikimizde dışarı çıktık Bilhare Bahriye kolaalığından mütekait ve ismi Mehmet efendi olduğunu anladığım bu zat bana hitaben bu işaret sanamı banamı diye sordular .Bilmem dedim ve ilaveten siz bu işarette ne anlıyorsunuz dedi secdeye kapandığına nazaran siz namaz kılıyormusunuz diye sordu cevaben dedimki hiç bir şey bilmiyorum.

Tekrar sordu;Mutlaka bir şey söylemekliğimi diledi bunun üzerine cevaben mürşit bir nuriazamdır huzuru mürşide girdiğiniz zaman bu lahuti feyze bakarak o huzurda eğiliniz kendinizin mevhum ve sahte varlığını vesair gayri müstahsen halat ve müşvarınızı üzeriniñden atınız.Sizde yalnız hakkın varlığı ve bu ilahi varlığın muazzam sevdası kalsun eger böyle yaparsanız elini üç defa başına koyduğu gibi sizlerinde baş tacı olmanız ima veremzen beyan buyuruyorlar dedi. Mehmet efendi bu tevcihi çok begendi ve tekrar tekrar teşekkürler ederek ayrıldı .

Kazım bey: Zabit olduktan sonra arzı veda için hazrete gitmiş idim elini öptükten sonra bu müfâkâtin acılıklarını hissederek huzurunda gayri ihtiyari ağlıyordum.Bir hafta kadar bu bükürayı hazin devam etti,kendileri hiç bir şey söylemez ve yine yaşlı gözlerimle kalkar giderdim.Nihayet bir gün sordu.Ne ağlıyorsun be çocuk dedi Bu iltifatı celiley karşı gözlerim birseylihuşan gibi coşarak efendim ben ağlamayımda kim aglasun diyebilirdim.Manevi rüyamı hatırlayarak gözlerimin kapanıklığı henüz tamamen zail olmamış iken pürtaksir sizden ve huzurunuzdan ayrılıyorum teessüfüm bu yüzdendir dedim.(X)Hazret cevaben (Helvacı helvasına şeker katacak zamanını bilir ne sıkılıyorsun be.O)senin isteginle olmaz onun istegiyledir.Her şeyin zamanı vardır kederlenme buyurdular.Ve nereye tayin edildiğimi sordular.Cevaben İsküpe dedim.(Oh desene mekkeye gidiyorum disena oraları Muhammet nurularabın (Koca arabın) ayak bastığı mübarek yerlerdir,ne güzel güle güle git ferahlanırsın ve ilave ederek biz (sizden asla münfek değilizki .....nereye gidersen git bizi kendin ngrunda,kendi ruhunda,manevi varlığında her an i in görür ve bulursun)diyerek ishari teselli ve besaset buyurdular.

(X) Abdul Aziz Mecdi Tolun namına yazılan eserde sahifel54 keşfinin açılması bazı hakikatlere irdirilmesi şeklinde hazreti izaç eylemek gibi hakkında yazılan beyanat doğru değildir.Hazikat olduğu gibi yazılmıştır.

sahibiniz yerde gökte kuvvetli ve çok büyük bir zattır demiş o akşam üzeri birleşerek Manastırın şehir altı nam mesiresine gittik bir yerde mola vererek tarafımızdan bir ilahi okundu ve akibinde zikrullahı başladık.Karşımızdaki tarlanın içinde birçok mandalarda var idi mandaların başlarını sağa sol a oynatarak bize müşareketle zikrimize onlarında iştirak ettiklerini görüyorduk.O sarada silah sesleri duyuldu kursunların uzaktan atılmasına ragmen yanımızdan vizir vizir geçiyorlardı .

Niyazi bey zikirden farik olmuş ve bizlere hitaben hepimiz vurulacagız,aşağıya hendege girelim bize siperlik ya ar ve heman uzaklaşalım diye bağardı.ve böylece yaptık binayetilla bizlere hiç bir zarar olmadı.Meger kurşunlar ciheti askeriyein endah mahallinden geliyormuş bizim bulundugumuz yeri tutuyormuş Recep Fehmi efendinin rüya sı aynıyle zuhur etti.

Kazım bey : Bir gün arkadaşım Veli ağa ile mektebi harbiyede talebe iken söhbet arkadaşım idi.Bu zat ile birlikte ve diğer üç arkadaşıda dahil olmak üzere Edirne e kapı sur haricine yakın bir medresede sakin münzevi Ahmet efendi namında birininziyaretine gidiyorduk (Veli ağa son zamanlarda Cibaliye odunculuk yapan Veli baba namıyla maruf idi)Bu zat ile yolda giderken bizden biraz ileride diğer üç arkadaş . . . . . gidiyorlardı o sırada güzel bir koku duydum.Bu kokunun nereden geldiğini araştırmakta iken arkadaşım Veli ağa seslenerek biraz geri kal dedi.Avucunun içini koklattı aynı zamanda göğsünde açtı kokladığım rayıhayı tayibenin aynını veriyordu. Dayanamıyarak bu güzel kokuyu bende isterim dedim.Cevaben bu rayıhanın membaı hazretin vücudu mübareklerindedir ve oradan isteyiniz.söyledi.Bundan sonra hazretin ziyaretine gittiğimde elini öperken bu rayıhayı tayibeninde geldiğini duyardım.Bu rayıhadan bana ver diyemedim.ve isteyemedim hazretin temerküz eden ve gittikçe çoğalan yüksek muhabbeti bana herşeyden üst geliyordu.

Kazım bey?Yine günlerde bir gün hazretin Türbe de ziyaretine gitmiştim.O gün pek hararetli ve coşkun bir halde idi anlatarak takrirlerine devam ediyor ve dinleyen ihvanını mustagraki feyzilifan ediyordu.Bu esnada muhabbetlerinden sermesti cezebat olduğum halde gönlüme pek tuhaf bir hatıra geldi.Şöyleki; Sizdeki bu fuyuzati ilahiyeden velevki birşemmi kalil veya bir zerre kadar olsun ihsana nail olmasa acaba sizin gibi pürzevk ve nişat olarak cüşidderya gibi bende sizin gibi muhataplarım böylece talim ve tevhibe kadir ve muktadir olabilirmiyim gibi bir hatıra geldi.Derekap saniye geçmeden hazret başını bana çevirerek yapabiliyormuş be . . . . . dedi.Mürşit huzurunda yaptığım bu küstahlıktannede ederek kemali hacaletle öyñüme baktım mürşit huzurunda nefes tutmanın sırrıhikmetini bu acı ihtar ile idrak eyledim ve birdaha muhabbetinden gayri hiç bir şeyin bir dilek veya arzusunun gönlüme girmesine muvafakat etmedim.İşte:Bulukünterbiyesiyle sair ahadinaz venabuhtelerin terbiyeleri arasındaki azim farklar aral rında ne büyük ve nekadar bariz mesafeler



yaktılar bu meyanda birçok asker ve ahalinin şehit olmasına sebebiyet verdiler. İşte böyle sıkıntılı bir zamanda ve her türlü tehlikeye karşı mevcut Jandarma ile memleketin dahili emniyet ve aşayışını temin ile meşgul iken garip bir müracaat vuku buldu. Arabin birisi Jandarma alayına geldi cephaneliğin Paratonerlerinin kesilerek tanılmaz bir hale gelmesi için bizleri ve zabitanı ikazda bulundu. Bu mühim ve makul talep derhal kabul ve icra kilındı. İtalya donanması cephaneliği ateşlemek için mevkiini denizden Harp gemileriyle pek çok aradı isede bulamadı böylelikle memleket mühim bir içtihaden kurtuldu. ve düşman Vaporları akşam üzeri gittiler.

Kazım bey: Beyrutta bundan sonra çok kaımadın Rumeliye İsküp alayına naklim için icra kilındı oraya muhasalatıyla beraber Balkan harbi zuhura geldi Komarovada or dunun mağlubiyete duçar olmasıyla Sırplılar İsküp üzerine gelmeğe başladılar, Muhammet Nurularabın hafidi Hacı Kamal efendi mutayyiben ve müreffeen maaile Selanige gönderdik. Fakirde bir gece sonra hareketle Selanik tarikiyle Manastıra gelmiş bulunuyordu. Manastırında sukutuyla beraber Görüceye kadar gitmiş isemde o sarada Jandarmaya mensup ve ordu ile hiç bir irtibatım bulunmadığı ve hastalanmaklığım üzerine iadeyi afiyete kadar görücede yakın akrabalarımın hanesinde misafir kaldım. Ve görüceninde sukutu üzerine ve tekrar tebdilen Manastıra oradan da Selanik tarikiyle İzmir ve oradanda İstanbula geldim. Hazreti ammişe ancak 14 sene sonra tekrar dahil oldum. Mübarek ellerini öptükten sonra ismimi sordu Kazım demeyle .... (Bizim kazımını diye sordu) neredesin kazım kendini çok özlettin buyurcular . Cevaben Ancak şimdi geliyorum efendim dedim. Rumeli ahvalinden sorma ile vekayii muhta saran arzettim merhameti ilahiyeinin bu ümmeti merhumeye has bir şevkatle tecellisaz olmasını diledim. Bu işlerin başında Kalbimden söyleyerek hep Rus firıldagı vardır. dedim. Cevaben (Fekatele talute , Calute ayetini ) okudu en nihayet talut Caluti katil edecek ve ancak o zaman ferahlık olacaktır buyurdular ve elinden tutarak Fatih camii havlusunu beraberce yürüdük Esnairakte eski arkadaşım Veliyi sordum. Kim bilir nerede sürüyor buyurdu. Talebeliginde beni onun rehberliğine vermiştiniz dedim. Biz (İhvanımızı kendimiz terbiye eder başkalarına vermeyiz) buyurdular. Ve artık haneyi saadetlerine doğru giderken müsaade isteyerek tekrar veda eyledim . (Talut kimdir , Calut kim dir bilahara anlaşılacaktır vekayii tevali ediyor ozamani bekleyelim)

Kazım bey: Birinci Harbi umumide Trabzonda Jandarma karakol kumandanlığına ları mektebi müdürü idim. Seferberlik vukuunda Trabzon Depo taburu kumandanı oldum. Trabzon vehavalisinde icra kilınan Rus harbi safahatını gördüm Muharebe hitame edince binbaşılığa terfiimi beklerken Yüzbaşılık rütbesinden tekalüdüm icra kilındı bizzarur maaile İstanbula geldik o sırada Hazreti ammiş damadının damadı Nayim beyin hanesinde ikamet buyuruyorlardı. Bir gün huzuru müşide dahil oldum kendileri teveccühte idi fakirde karşısında diz çökerek oturdum ve içimden haliderunumu hikayeye başladım. Derakap mübarek gözlerini açtılar ve bana hitaben git kapunun süpürgeliginde dur oradan söyle biz her yerden işitiriz buyurdular.

Artık söylenecek söz kalmamıştı tekrar tekrar ve doya doya mübarek ellerini öperek arzı veda eyledim.

Kazım bey: Zabit çıktıktan sonra Rumelinde çok kara günler geçirdik Arnavut ihtilali , Bulgar ihtilali , İlanı hürriyet , Balkan harbi gibi ardı arası bitmeyen tükenmeyen azim ihtilaller ve harplar içinde yaşadık. Bu keşmekeşte İstanbula gitmek yasası konulduğundan artık çaresiz bu muhitte haşır ve neşir oluyorduk. Bunlardan uzun boyrlu bahsetmeyeceğim. Yalnız küçük bir kısmını hatırat kabilinden yazarak geçeceğim.

1319 Bulgar ihtilalinde Soroviç şimendüfer köprüsünü bir bölükle muhafa etmege memur oldum. Sag ve soldaki is - tasyonlarda bulunan Karakollarımız Bulgar eşkiyası tarafından birer birer baskına ugradı sıra bizim bulundugumuz Şimen- düfer köprüsünü bombalanmasına gelmiş idi köprünün münasip mevkilerinde pusular ve istihkamlar tertip edilmişti gec eleri uygu yok idi, Hazreti Aziğin ruhaniyeti mürşidanelerine teveccüs sırasında manada uyur uyanık bir halde zuhur ederek (Korku- yormudun be..) diye sordular . Korkma korkma birşey olmaz buyurdular) Hakikaten o gece sabaha karşı Bulgar eşkiyası bir- cemmigafir halinde köprüyü berhava etmek için geldiler isede basiretkar bulunmaklığımız ve istihkamlarda yapılan yaylım ateşler ile eşkiya dayanamıyarak ve bir şey yapmadan kaçıp rüçat eylediler. H

Hazretin bizi her an kendi manevi varlığında bulursun sözünün birinci işareti .... zuhur etti artık ferahladım .

Kazım bey: Ke za Bulgar ihtilali zamanında Manastırda mülkiye hapishanesinin haricen bir bölükle muhafazasına memur edilmişim. Muhafızların ekserisi Bulgar komitaları idi bu meyanda nezaret altında bulunan Türk muhibbi bir Bulgar papası ile dost oldum. İsmi Papayorgi (Florinanın nevokas ) köyünden idi babası Türk annesi Bulgar idi Bu papas bana 1319 ihtilali başlatacağı günü ve alametlerini bildirdi kendisine itimat edilerek vak'ayı olduğu gibi hocam Mektebi Ruştiye aske ri müdürü Bursalı Kol agası Tahir bey'e söladım ve o vasita ile Valiye ve Askeri kumandanına da keyfiyeti arzeyledim. Filhakika Papasın dedigi gibi ihtilal yevmümeskurda başladı Manastırda otluklu bahçenin küme halindeki otlarının tu tuş- turulması ve köylerde müslüman hanelerinin yakılması, islam- ların katli gibi fecai ile başladı yapılan ihbarda hükümet vaktında tettibat alarak ihtilali bastırmaga muvaffak oldu (Rus Konsolosunun iki Jandarma tarafından katli ve jandarma- ların salben idamları ) bu vukuat cümlesindedir.

Kazım bey: Bundan sonra Jandarmada yapılan tensikat üzerine meskür mesleke girdim. ve Beyrut Jandarma efradı cedide mektebi 4. Cü Bölük kumandanlığına tayin kilındım Çok geçmeden İtalya-Trabulussarp Harbi zuhur etti İtalyanlar harp gemileriyle Beyruta gelerek bizim Avni ilah -Ve Ankara torpitolarını teslim almak istediler. Verilmeyince muharebe başladı ve gemilerin üzerine ateş açtılar. Bizim torpitoları



Bir müddet sonra merkez Trabzon taburunun kadrosunun ile  
Bayburt Tabur Kumandanlığına yine bununda lagviyle Erzincan  
müstakil tabu kumandanlığına tayin edildim. Erzincana muvasalatım-  
dan sonra bir sene kadar Kürt eşkiyasının takibatında bulundum  
Birinci imraniye hadisesi namıyla yadolanan işbu isyan keyfiye-  
tinde mütesarrif Ali Rıza beyin tedabiri hakimanesi sayesinde  
eşkiyaların Erzincana girmeleri tehlikeside bertaraf edildi.  
Biraz sonra jandarma dairesince tensikat icra kılınmış ve  
25 seneyi ikmal edenlerin tekaütlüğünün yapıldığı bildirilmişti  
tarafımıza tekrar Binbaşılık rütbesinden tekaüde sevk edildiği  
resmen bildirildi. Hesap ettim 3 seneyi geçmiş idi işte üç  
selavatın sırrı hikmetini bu suretle anlıyorum. ve tekrar  
tekaüde n İstanbula muvasalatımda Sevgili azizimiz Hazreti  
Ahmet Ammiş efendinin bir sene evvel irtihalidaribeka buyurduğu  
haberini kemali teessürle öğrendim. Ve Fatihteki Metfeni  
mübarekesine giderek ziyaretlerinde bulundum ve pek acı göz  
yaşları döktüm. Cenabı hak şefaatlarını ve yardımlarını üzerimizde  
sayaban buyursun.  
R a h m e t u l l a h i a l e y h i v e r a h m e t e n  
v a s i a t e n .

Gasıl keyfiyeti ve Cenaze  
namazı

Balıkesrili Mecdi Tolunun hayat ve şahsiyeti nam  
eserinden:

Türbedar Ahmet Ammiş efendi damatları Ahmet Naim beyin  
Şehzade başında Fevziye çarşısı başındaki hanesinde irtihal  
buyurmuşlardır cesedi şerifini Fatih imamı Bekir efendi gaslet-  
mişlerdir. Bu gasıl keyfiyeti dolayısıyla şöyle bir fıkra da  
nakledilmektedir. İkamet buyurdıkları ev Şehzade başında olmasına  
ve gaslında tabiatıyla Şehzade caminin imamı mahlede bulunmadığı  
için Fatih camii imamı Bekir efendi getirilmiştir. Bekir efendi  
gasıl işini büyük bir tazim ve itina ile yaptıktan ve k efendini  
giydirerek hazretin elini ve yüzünü öperek ayrılmış ve hadiseyi  
gören Ahmet Naim ve Evranoz zade Sami beylerle diğer yakınları  
Bekir efendinin gösterdiği hörmet ve tazimi ve aynı zamanda  
kâbiliyet keyfiyetini hayretle karşılamaları üzerine bu zat  
onların hayretini ve kendisinin neden böyle yapışının sebebini  
şu tarzda anlatmıştır.

Bundan 10 sene önce bir sabah Sarı güzel hamamına  
gitmiştim bir kurnanın başında çok yaşlı aynı zamanda zayıf  
ve nahif bir adamın güçlülükle yıkanmaga çalıştığını gördüm  
yanına gittim Türbedar Ahmet Ammiş efendi olduğunu anlayınca  
yaşına ve takatsızlığına hörmeten kendisini yıkamak istediğimi  
söyledim ve müsaadelerini rica ettim. Kendi kendine yavaş, yavaş  
yıkancığını ve tekliften memnun olduklarını bildirdikten sonra  
(Sen beni sonra bir eyice yıkarsın ? buyurdular) ben o zaman  
bunun manasını anlayamamıştım şimdi bu vazife ve bu hizmet  
bana düşünce anladım ve kerametlerinin şu suretle zuhu r  
ettiğini görerek hayatta iken bu büyük zate intisap edemediğime  
cidden acındım şefaatına mashar olmak için elini öperek gördü-  
günüz gibi hörmet ve tazim ile huzurlarından ayrıldım.

öyle yaptım ve orada yine içimden söylüyordum. Beni erken  
tekaüde sevk ettiler sinnim henüz hizmete müsaittir. Hiç olmazsa  
binbaşılık ile tekaüde sevk edilse idim daha müreffeh bir  
tekaüt maaşına nail olur evladı iyalimi daha ferih ve fehur  
beslerdim. Demekligim üzerine Hazreti ammiş bulundugu yerden  
üç defa selâvat diye emir buyurdular bu üç salavatı beraberce  
çektik (Allahümme salliala Muhammedin veala Ali Muhammet)  
akibinde öyle bir (Hu) çekki yer gök inlesin ve arkana  
bakma git buyurdular. İş bu emir üzerine yüksek sesle bir  
Hu çektim ve arkama bakmayarak hatta elinide öpmeyerek ayrıldım  
ve gittim. İçimden bu dileğimin husule geldiğini bana sırren  
ima ediliyordu. Artık bundan sonra kendi razı derunuma tabi  
olmuş idim ferdası günü bir istida yaparak Jandarma Müfettişi  
umumisi General Folon'a (Fransız ceneralına) gittim ve  
istidamı verdim. General folon beni Edirne Mülhaklığından  
tanıyordu Alay kumandanım idi. Üç gün sonra kendisini görmekligimi  
bildirdi. Benim bu suretle vaki olan müracaatımı haber alan  
ve beni Tekaude sevkeden Şube müdürleri ceneral folona girmek  
üzere üç gün sonra kapusunda beklerken kendi odalarına çağırarak  
beni tekrar vazifeye alacaklarını söylediler ve bir muvafakat  
senedi aldılar. Ve yarın daireye gelmekligimi bildirdiler.  
Ferdası gün daireye gittigimde iradeyi seniyesi çıkmış ve  
tekaütlüğümün hiç olmamış gibi addedilerek tekrar Trabzon  
alayına sevk ve istidamımı bildirdiler ve emri resmîyeyi yedime  
verdiler. Bunun üzerine General Folona verdiğim istidanın  
takibinde sarfinazarla dogruca Trabzona müteveccihen hareket  
eyledim. Trabzon alay kumandanı bizimle Pontüs eşkiyasının  
tenkili hususunda ciheti askeriyeyle müştereken takibatta  
bulunmamızı emreyledi. Tabur merkezi Maçka kazası idi. Bu  
kazanın İslam ve Hristiyan kariyeleri heyeti ihtiyariyelerinin  
merkeze celbi ile tarafımızdan nasayih müessarede bulunulması  
ve eşkiyanın istiman eylemek suretiyle hükümete teslim olmalarını  
daha ziyade fâideli olacağını derpiş eylediginden derekap  
harekete geçildi. Ve merkezikaaza dan gelen heyeti ihtiyariyelere  
nasayih lazime icra edilmekte ve eşkiyanın teslim olmaları  
için kendilerine 20 gün gibi az bir müddet içinde arkasının  
alınması teblig edilmekte idi. Cenabı hakka binlerce hamdusenalar  
işbu müddet dolmadan gayri müslim eşkiyalar birer birer ve çete  
halinde esliha ve techizatlarıyla birlikte kaza merkezine  
gelerek teslim oldukları görüldü. keyfiyeti Maçka kazası  
kaymakamı vilayete bildirdi Vilayet bunların eslihaları  
nın alınarak kendilerinin hudut dışı çıkarılmak üzere  
merkezi vilayete sevklerini ve teslim olan İslam çetele-  
rinin de tüfenkleriyle beraber Ankara cephesine sevk ve  
izamlarını emir buyurdu verilen emir ifa edildi. Az zama  
sonra eşkiyanın arkası alındı ve böylelikle Trabzon min-  
tikası Pontüs eşkiyasının tesallütundan kamilen temiz-  
lenmiş oldu. Bu suretle Erzurum Trabzon yolu açılmış v e  
ordudan Jandarma alay kumandanlığına bir takdirname gön-  
derilmesine karşı alay kumandanı benide Binbaşılığa terfi  
e ttirilmek üzere inha eyledi. O sırada Vilayetlerin İstan-  
bol ile alaka ve muhabereleri kesilmiş olduğundan Mustafa  
Kemal paşanın iradeyi millîyesiyle Trabzon taburuna Binbaşı  
olarak terfi ettirildim.



Ahmet Ammiş efendinin namazlarında Üstad Abdül aziz mecdi efendi kıldırılmışlardır. Üstad bunun anlatırken Piri tarikat hazreti Nasuhiyi mana aleminde gördüm Ahme t Ammiş efendinin namazını kıldırarak hususunda sana teklif vaki olacaktır bunun kabul ve ifa etc buyurdular. Bende o esnada vaki olan imamet teklifini bu emir ve işaret üzerine kabul ve ifa ettim derlerdi. Tabutları musalla taşında dururken (Fatih Türbedarı Ahmet Ammiş efendi hazretlerini hamili emanati suphaniye, Camii kemalati insaniyye , Kutbularifan gavsül vasilan ) olmak üzere tanırız. Ey cemaati müslimin sizde böyle tanır ve şahadet edermisiniz diye orada bulunan cemaata sormuşlar onlarda hep bir ağızdan bizde böyle tanırız ve şahadet ederiz demişler. Bu suretde aralarında bulunan bir kısım ülemâyada anın son dakikada ve malesef irtihallerinde sonra Ammiş efendinin yüksek şahsiyetlerini , ulu mertebelerini tastik ettirmişlerdir.

Üstad Abdül aziz Mecdi efendin bu büyük zati yani türbedar ahmet Ammiş efendiyi bir yazılarında (İlmimektumi ilahinin Allamei binaziri , zamanında keşfi hakikate nail olan eazımın seyyidi kebiri , İlmî hakiki geçmesinin Abühayati , Sırrî kainate müteallik hakiki idrakin camii kemalati , derecatı akliyenin mafevkindeki mekamei balaterin ihtişam ile kürsîi neşini , hulasa zamanının feridi hakayık bini idi . Diye tarif ve izah etmişlerdir.

Fatih Camii hatiresinde metfundurlar Mezar taşındaki yazı şudur:Ve mürüklerinden Evranoz zade sami beyindir.

Ruhi paki mürşidiyekda cenabi ahmede  
Sa yei arşı ilahidir mualla aşıyan  
Matlei feyzi velayettir okutbül vasilin  
Sırrı ferdiyet olurdu veçhipakinden ayan  
Rahi şabani velide ekmeli devran olup  
Ehli hale kibleyi irfan idi bir çok zaman  
Ah kim yükseldi lahuti muhiti vahdete  
Oldi envari tecellii bekada binışan  
Neşvebar oldukça envari cemali kalbume  
Parlıyor pişimde eşvaki safayi cavidan  
Cezbi vahdetle sami söyledim tarihi tam  
Gitti Gülzari cemale piri efradi cihan  
20 Şaban 1338

|                             |                                    |
|-----------------------------|------------------------------------|
| Hamili emanati suphaniye    | El haç Ahmet Ammişül halveti       |
| Camii mekamati insaniyye    | Eşşabani kaddesesurruhu hazretleri |
| Mürebbi salikani rahmaniyye | Ruhu şerifi için elifatiha         |